

Lyandiko lya keli lya Wandewa Chilongole

Vitabu vya 1 Wandewa na 2 Wandewa hamwande navyali chitabu chimwe chikulu. Nachigawanulwa kuli vitabu vili kuli Seputuajenti, navilavigwa katali ng'hatu na ndo ilagano lya Katali kuli ndonga ya Chigilichi cha katali. Hailinguzeleka whaani yandiche vitabu avi vya 1 Wandewa na 2 Wandewa ama kuviwika kuli koneka aku. Munhu yandiche vitabu vya Wandewa nakatumiya kalatasi zimwenga za katali kuli kuvyandika (ulole 1 Wandewa 11:41, 14:19 na 14:29). Hailinguzeleka kahi kota nili vitabu avi navyandichigwa na kuwichigwa goya. Ndo kukomya kota nawasinda kwandika na kuviwika goya kulawa loyalechelwe mndewa Yekoniya kulawa kuli isi ya chijenzi ako Babuloni, kuli mwaka wa 561 Yesu yang'hali kupondigwa, kwa vila mbuli ayi naisimilwa kuli 2 Wandewa 25:27. Wasomile wenji wa mbuli zilinguwala Bibiliya wangijesa kota honhu hakulu ha vitabu avi nahandichigwa miyaka minji loung'hali mhela awo.

Vitabu vya 1 Wandewa na 2 Wandewa vyan-gusimila mbuli za chila mndewa wa Isilaeli na Yuda kulawa kuli mhela wa ulongozi wa Solomoni, mhela wanhu wa isi azi mbili vy-owawele wang'hali welumbile. Vitabu vya 1 Wan-dewa na 2 Wandewa vyangusimila ndaze undewa

wa Isilaeli ilumbile vyougawanuche na kuwa kuli banzi mbili, ziwele nazali ziwinza mbuli ziliv-inji, mbaka hala banzi azi mbili vyoziilemwele na wanhu wake kuhilikwa kuli isi za chijenzi. Yalingwandika kangumpugajiza chila mndewa leka yavizele kota nayali yomuwinza Nguluwi kwa kukomya ama hebu. Wandewa wamwe “nawadita ganojile hali Mkulu Nguluwi” (2 Wandewa 18:3). Wanji “nawadita gehile hali Mkulu Nguluwi” (2 Wandewa 21:2). Yalingwandika kangusimila ng’hatu mbuli za ulongozi wa wandewa waditile ganojile hali Mkulu Nguluwi na kulajila kota mbuli zilingulutilila goya kuli chila wanhu wa isi zangulawa kuli kukundigwa kwa mndewa hali Nguluwi. Kuli 2 Wandewa 17:7, twangusoma kota Waisilaeli nawahiligwa na kuhilikwa kuli isi ya chijenzi kwa vila “Waisilaeli nawadita gehile hali Mkulu Nguluwi” na kwa vila “nawajifugamila milungu.”

Gali mgati kuli 2 Wandewa

1. Sula ya 1-8:15 zangusimila kuduma kwa mijito ja mloli Eliya na mijito ja mloli Elisha yawele nayali mlanguswa na yalinguhalila mijito ja heye.
2. Kuli sula ya 8:16-17 twangusoma mbuli za wandewa wanji wa Isilaeli na Yuda, hamwe na mbuli za Waisilaeli wawele nawahilikwa kuli isi ya chijenzi.
3. Sula ya 18-20 zangusimila mbuli za ulongozi wa Hesekiya, mndewa wa Yuda na ndaze vyo-yamuwinzile na kumhulichiza Mkulu Nguluwi.
4. Sula ya 21-25 zangulonga kuwala mbuli za

kikala kwa wandewa wa kuduma wawele nawailongoza isi ya Yuda na ndaze Yuda vyovivabigwe na kuholigwa na kuhilikwa kuli isi ya chijenzi ako Babuloni.

Eliya na mndewa Ahasiya wangitwanza

¹ Kulawa loyabagame mndewa Ahabu, wanhu wa isi ya Moabu nawabelenhuka leka waleche kulongozwa na Isilaeli.

² Lelo mndewa Ahasiya nakagwa ako Samaliya kulawa hali honhu habotigwe kuli chihengo cha heye cha kuchanya, nakalumila. Ahyo nakalajiza wasenga yowalonzela, “Mlute kwa Baali-sebubu, mlungu wa muji wa Ekiloni, mkamuuze kota ndopona utamwa awu.”

³ Ila mhilisi wa Mkulu Nguluwi nakamlonzela mloli Eliya, Mtishibe, “Ulute uketing’hane na wasenga wa mndewa wa Samaliya, uwauze, ‘Lekachoni mwanguluta kwa Baali-sebubu, mlungu wa Ekiloni? Ndaze, Isilaeli haduhu Nguluwi?’

⁴ Mlonjele mndewa kota Mkulu Nguluwi kangulonga hino, ‘Huweza kudulika kuli chinchanda choulunguwasila. Ndangukomya kobagama.’ ” Lelo Eliya nakaluta.

⁵ Wala wasenga lowahiluche kwa mndewa, mndewa nakawauza, “Lekachoni namhiluka?”

⁶ Nawamwidichila, “Munhu yumwenga nakoya kiting’hana na hetwe, nakatulonzela kota tuhiluche kwa hegwe na kukulonzela kota Mkulu Nguluwi kangulonga hino, ‘Lekachoni mwanguluta kwa Baali-sebubu, mlungu wa Ekiloni? Ndaze, Isilaeli haduhu

Nguluwi? Huweza kudulika kuli chinhandanda choulinguwasila. Ndangukomya kobagama.’ ”

⁷ Mndewa nakawauza, “Munhu wachi ayo yomting’hane naye yawele nakawalonjela mbuli ayi?”

⁸ Nawo nawamwidichila, “Nayali yavalile ivalo lya milaika na isali lya ngozi mchuno.” Mndewa nakalonga, “Ayo kowa Eliya, Mtishibe.”

⁹ Aho ndo mndewa nakamlajiza chilongozi yumwe na wamizi wa heye makumi gahano, yamigale Eliya kwa heye. Yula chilongozi wa chilundo nakaluta kwa Eliya, yawele nayali yekalise mchanya mwa chidunda, nakamlonjela, “Hegwe munhu wa Nguluwi, mndewa kangukulojela uduliche.”

¹⁰ Eliya nakamwidichila yula chilongozi wa chilundo, “Wone heni nda munhu wa Nguluwi, chiluli chiduliche na kukudumya hegwe na awo wanhu wa hegwe makumi gahano.” Aho ndo chiluli nachidulika kulawa kilanga na kumdumya yula chilongozi wa chilundo, hamwe na wanhu wa heye.

¹¹ Mndewa loyahuliche mbuli ayo, nakamlajiza chilongozi yunji na wamizi wa heye makumi gahano, yamigale Eliya kwa heye. Yula chilongozi wa chilundo nakamlonjela Eliya, “Hegwe munhu wa Nguluwi, mndewa kangukulonjela uduliche sambu.”

¹² Eliya nakedichila, “Wone heni nda munhu wa Nguluwi, chiluli chiduliche na kukudumya hegwe na awo wanhu wa hegwe makumi gahano.” Aho ndo chiluli nachidulika kulawa kilanga na kum-

dumya yula chilongozi wa chilundo, hamwe na wanhu wa heye.

¹³ Ahyo mndewa nakamlajiza chilongozi yunji na chilundo cha wamizi wa heye makumi gahano. Ayo chilongozi wa kadatu nakakwina mchidunda na kufugama hali Eliya, yolanda, “Hegwe munhu wa Nguluwi, dedede undechele ukomu wa heni na wa awa wanhu wano makumi gahano, vitumagwa wa hegwe!

¹⁴ Ulole, chiluli nachidulika kulawa kilanga na kuwadumya wala vilongozi wa vilundo vili vya mwaluko hamwe na wanhu wa hewo. Ila lelo, undechele ukomu wa heni!”

¹⁵ Aho ndo mhilisi wa Mkulu Nguluwi nakamlonjela Eliya, “Uduliche hamwe na heye, uleche kumdumba.” Ahyo Eliya nakenuka na kudulika hamwe na heye mbaka kwa mndewa,

¹⁶ nakamlonjela mndewa, “Mkulu Nguluwi kangulonga hino, ‘Ndaze, kwa vila haduhu Nguluwi kuli Isilaeli wa kumuuza mbuli, ndo mina nakulajiza wasenga kumuuza Baali-sebubu, mlungu wa Ekiloni? Kwa vila nakudita mbuli ayi, huweza kulawa kuli chinhanda choulinguwasila. Ndikomya kobagama.’ ”

¹⁷ Hamba Ahasiya nakabagama kwa kiwhana na ulonzi wa Mkulu Nguluwi, uwele Eliya nayali yaulonjile. Kwa vila Ahasiya nayali yalihela mwana, Yolamu nayali mndewa honhu ha heye kuli mwaka wa keli wa ulongozi wa Yeholamu, mwana wa Yehoshafati, mndewa wa Yuda.

¹⁸ Mbuli zinji zoyakolile mndewa Ahasiya, zeng'ha nazandichigwa kuli chitabu cha kukumbuchila kwa wandewa wa Isilaeli.

2

Eliya kanguhilikwa kilanga

¹ Mkulu Nguluwi loyawele habehi kumhola Eliya na kumhilika kilanga kwa chivuluvumbi, Eliya na Elisha nawali mnzila wolawa Giligali.

² Eliya nakamlonjela Elisha, “Wikalise hano, Mkulu Nguluwi nakandajiza ndute Beteli.”

Ila Elisha nakalonga, “Ndikomya, kota Mkulu Nguluwi vyoyalingikala na kota hegwe vyoulingikala, ndangilaha sikuleka.” Lelo, nawaluta hamwe mbaka Beteli.

³ Chilundo cha waloli wawele ako Beteli, nachiluta kwa Elisha na kumuza, “Ndaze, kwanguvizela kota Mkulu Nguluwi komhola mkulu wa hegwe lehano?” Elisha nakawedichila, “Ena, ndanguvizela, ila mleche kulonga kuwala mbuli ayo.”

⁴ Hamba Eliya nakamlonjela Elisha, “Wikale hano, Mkulu Nguluwi nakandajiza ndute Yeliko.” Elisha nakedichila, “Ndangilaha kota Mkulu Nguluwi vyoyalingikala na kota hegwe vyoulingikala, sikuleka.” Ahyo nawaluta hamwe mbaka Yeliko.

⁵ Chilundo cha waloli chiwele ako Yeliko, nachiluta kwa Elisha na kumuza, “Ndaze, kwanguvizela kota Mkulu Nguluwi komhola mkulu wa hegwe lehano?” Elisha nakawedichila, “Ena, ndanguvizela, ila mleche kulonga kuwala mbuli ayo.”

⁶ Hamba Eliya nakamlonjela Elisha, “Wikale hano, Mkulu Nguluwi nakandajiza ndute kuli lwanda lwa Yolodani.” Elisha nakedichila, “Ndangilaha kota Mkulu Nguluwi vyoyalingikala na

kota hegwe vyoulingikala, sikuleka.” Ahyo nawa-luta hamwe.

⁷ Waloli makumi gahano wawawinzile Eliya na Elisha kulawa Yeliko, nawema kutali na kuwalola Eliya na Elisha vyowaweke woluta kuli lwanda lwa Yolodani.

⁸ Eliya nakavula ivalo lya heye, nakalibota na kugatowa mazi. Mazi nagebagula kuli honhu heli, kumoso na kudilo, Eliya na Elisha nawaloka kuli honhu hakalile.

⁹ Lowafichile kumwambu, Eliya nakamuuza Elisha, “Ndonjele, ndikuditile choni nding’hali kusigwa kulawa kwa hegwe?” Elisha nakamwidichila, “Ndangulanda kuhalila muhe kota woupegwe.”

¹⁰ Eliya nakedichila, “Nakulanda mbuli ing’ang’ale. Ila wone kombona mhela londiwa ndikusigwa kulawa kwa hegwe, kopegwa. Wone haiwa ahyo, huweza kupegwa.”

¹¹ Lowaweke wojenda hamwe na kulongasa, baho du naulawila mutuka wa chiluli na falasi wa chiluli, navilawila na kuwabagula, Eliya nakakwina na kuluta kilanga kuli chivuluvumbi.

¹² Elisha nakayona mbuli ayo, nakatowa iyowe, “Mhaza wa heni! Mhaza wa heni! Mituka ja Isilaeli na wakwina falasi wa heye.” Lelo, Elisha hamuwene kahi Eliya. Hamba kwa masinzo Elisha nakebata mivalo ja heye nakajidadula kuli vihande vili.

¹³ Hamba nakalokota ikoti lya Eliya ligwile, nakahiluka na kwima hafungo ha lwanda lwa Yolodani.

¹⁴ Nakagatowa mazi kwa lila ikoti lya Eliya youza, “Kakohi lelo Mkulu Nguluwi, Nguluwi wa

Eliya?” Elisha loyagatowile mazi, gala mazi nagebagula kumoso na kudilo, naye nakaloka.

¹⁵ Wala waloli makumi gahano kulawa Yeliko lowamuwene, nawalonga, “Muhe wa Eliya wa kwa Elisha.” Lelo nawaluta kumbochela, nawafugama na kinamiza mbaka hanyi hali heye.

¹⁶ Nawamlonjela, “Hetwe vitumagwa wa hegwe twanawo wanhu makumi gahano wawele na mong’ho. Wakundize walute kumpala mkulu wa hegwe. Hanji muhe wa Mkulu Nguluwi naumhola na kumuwika kuli chidunda chimwenga ama kuli ibindi limwenga.” Elisha nakedichila, “Hebu, mleche kuwalajiza.”

¹⁷ Ila nawalutilila kumlonjela mbaka nakona soni kuwalemela. Ahyo nakawalonjela, “Muwala-jize.” Ahyo nawawalajiza wanhu makumi gahano, nawampala chila honhu kwa mazuwa gadatu, ila hawampatile.

¹⁸ Lowahiluche kwa Elisha, yawele nayali yochikala ako Yeliko, Elisha nakawauza, “Ndaze, siwalonjele mleche kuluta?”

Elisha kangudita vinduzanduza

¹⁹ Hamba wanhu wa muji wa Yeliko nawaluta kwa Elisha na kumlonjela, “Uole mkulu wa hetwe, honhu hawele muji awu nauzenjigwa ndo hanojile kota vyoulingona, ila mazi gake ndo geha na isi yahela mboto.”

²⁰ Elisha nakawalonjela, “Mngalile chisaye chinyale na muwiche mwino mgati mwake.” Ahyo nawamhilichila.

²¹ Hamba Elisha nakaluta kuli nzasa ya mazi na kuutoza awo mwino mgati mwake na kulonga, “Mkulu Nguluwi kangulonga hino, ‘Nandigadita mazi aga gawe ganojile. Hagoweza kuwambuza wanhu kubagama ne isi kuleka kuwa na mboto.’ ”

²² Mazi ago nagawa ganojile kulawa mhela wula, kwa kiwhana na ulonzi wa Elisha.

²³ Kulawa ako Yeliko, Elisha nakaluta Beteli. Loyawele mnzila, wasongolo wamwenga nawalawa mujini nawaluka kumzomela wolonga, “Wuche hegwe uwele na chibuje! Wuche hegwe uwele na chibuje!”

²⁴ Elisha nakagalamka, nakawalola na kuwapanjila kwa itagwa lya Mkulu Nguluwi. Hamba midubu mili midala najilawa kisolo na kuwadadula wasongolo makumi gane na weli hali hewo.

²⁵ Elisha nakalutilila na majendo ga heye mbaka kuli chidunda cha Kalimeli na kulawa ako nakahiluka Samaliya.

3

Wamoabu wangubelenhuka

¹ Yeholamu, mwana wa Ahabu, nakawa mndewa wa Isilaeli kuli Samaliya, kuli mwaka wa kumi na nane wa ulongozi wa Yehoshafati, mndewa wa Yuda. Nakalongoza kwa miyaka kumi na mili.

² Yeholamu nakadita gehile hali Mkulu Nguluwi, ila haiwele kota mhaza wa heye na mayake vyowaditile. Nakosa izengo lya Baali liwele nalienjigwa na mhaza wa heye.

³ Ila halechile gehile kota mndewa Yeloboamu, mwana wa Nebati, yawele nakawambuza Waisilaeli kudita gehile.

⁴ Lelo Mesha, mndewa wa Moabu, nayali yodima ming'holo milume. Chila mwaka nayali yolavya kodi kwa mndewa wa Isilaeli ming'holo myana lachi imwe na sufu ya ming'holo milume lachi imwe.

⁵ Ila Ahabu loyabagame ako Isilaeli, mndewa wa Moabu nakambelenhuka mndewa wa Isilaeli.

⁶ Ahyo mhela awo mndewa Yeholamu nakoka kulawa Samaliya na kukungajiza wamizi weng'ha wa Isilaeli, yawele goya kuluta kitowa ngondo.

⁷ Nakahilika kahi usenga awu kwa Yehoshafati, mndewa wa Yuda, “Mndewa wa Moabu nakambelenhuka heni. Ndaze, koluta hamwe na heni kitowa na Wamoabu?” Mndewa Yehoshafati nakedichila, “Ndoluta hamwe na hegwe. Heni ndo kota hegwe na wanhu wa heni ndo kota wanhu wa hegwe na falasi wa heni ndo kota falasi wa hegwe.”

⁸ Yehoshafati nakauza, “Ndaze, towatowa kwa kukolela nzila yachi?” Yeholamu nakedichila, “Kwa kukolela kuli chiwala cha Edomu.”

⁹ Ahyo Yeholamu, mndewa wa Isilaeli nakoka hamwe na mndewa wa Yuda na mndewa wa Edomu. Lowawe kuli majendo kwa mhela wa mazuwa saba, wamizi nawesilwa mazi kwa chiwalo cha hewo na migongolo ja hewo.

¹⁰ Aho mndewa wa Isilaeli nakauza, “Ndaze, Mkulu Nguluwi nakatukungajiza tweng'ha wandewa wadatu leka yatuwiche mmoko mwa mndewa wa Moabu?”

11 Mndewa Yehoshafati nakauza, “Ndaze, haduhu mloli yoneche wa Mkulu Nguluwi hano, leka tumuuze Mkulu Nguluwi kwa kukolela heye?” Chilongozi yumwe wa Yeholamu, mndewa wa Isilaeli, nakedichila, “Elisha, mwana wa Shafati, ka hano. Nayali chitumagwa wa Eliya.”

12 Yehoshafati nakalonga, “Ayo ndo mloli wa kukomya.” Hamba wandewa awo wadatu, wawele ndo mndewa wa Isilaeli na Yehoshafati na mndewa wa Edomu, nawaluta kwa Elisha ako Isilaeli.

13 Elisha nakamuuzwa mndewa wa Isilaeli, “Ndina choni na hegwe? Ulute kwa waloli wa mhaza wa hegwe na wa mayako.” Mndewa wa Isilaeli nakedichila, “Hebu, kwa vila Mkulu Nguluwi ndo yatuchemile hamwe hetwe wandewa wadatu leka yatuwiche mmoko mwa Wamoabu.”

14 Elisha nakalonga, “Ndangukomya, kota Mkulu Nguluwi Yawele na Mong’ho vyoyalingikala na yondilingumkolela mijito, wone haiwele kwa lutogo lombele nalo kwa goloko wa hegwe Yehoshafati, mndewa wa Yuda, hanji ndahalechile kijesa kuwala hegwe.

15 Ila lelo ngalile yalingutowa ching’weleng’wele.” Nawamigalila yalingutowa ching’weleng’wele. Yula munhu vyoyawele yotowa ching’weleng’wele, mong’ho wa Mkulu Nguluwi naumuyila Elisha,

16 nakalonga, “Mkulu Nguluwi kangulonga hino, Mbawe misimo chila honhu hali ibindi,

17 kwa vila Mkulu Nguluwi kangulonga kota hamuweza kuyona mbeho ne nhonya, ila ibindi ali lyomema mazi, namwe monwa hamwe na

misenga ja hemwe na migongolo ja hemwe jinji.'

¹⁸ Ila kwa Mkulu Nguluwi mbuli ayi ndo ndodo hela na kowapa ludali lwa kuwasumya wanhu wa Moabu.

¹⁹ Mousumya chila muji uwele na ngome na chila muji ukulu. Molitema chila igodi lilingulela mafuza na kudinya nzasa zeng'ha za mazi na kuwifya chila mgunda unojile kwa kuumemeza maganga."

²⁰ Mitondo lufuku, habehi na mhela wa kulavya nhambiko, mazi nagachililika kulawa ubanzi wa Edomu na kumema hali isi yeng'ha.

²¹ Wamoabu lowahuliche kota wala wandewa wadatu nawoya kitowa na hewo, wanhu weng'ha wasongolo na wasekulu, wawele na mong'ho wa kuhola vinhu vya kitowela ngondo, nawa-chemigwa na kuwichigwa goya kuli mbaka kwa chiwalo cha kitowa ngondo.

²² Lowenuche lufuku, isanya nalyali lipulika mchanya mwa ago mazi. Wamoabu wawele kuli ubanzi wa keli nawagona mazi madung'hu kota danda.

²³ Wamoabu nawalonga, "Yila ndo danda. Wala wandewa wowa nawetowa na kidumula singo hewo kwa hewo. Lelo tuche kuhola vinhu vya hewo."

²⁴ Ila Wamoabu lowafichile kuli kambi ya Isilaeli, wanhu wa Isilaeli nawawatowa Wamoabu mbaka nawabilima. Waisilaeli nawaivaba isi na kuwadumula singo Wamoabu.

²⁵ Nawajiwifya miji na chila munhu nakatoza iganga kuli chila mgunda unojile mbaka migunda najigubikwa kwa maganga. Nawazidinya nzasa

zeng'ha na kulitema chila igodi lilingulela mafuza. Kili-haleseti ndo muji uliyeka uponile na lukanzi lwake. Ila wanhu wawele na mhembeyo nawauzunguluta na kuutowa kota vyowajiditile miji jiyage.

²⁶ Mndewa wa Moabu loyonile kota ngondo nayali ing'ang'ale, nakawahola wanhu miya saba wawele na mipanga leka wafyele hali wamizi na kumfichila mndewa wa Edomu, ila nawalemwela.

²⁷ Ahyo nakamhola mwanage, mlelwa wa heye wa mwaluko, yawele yahawele mndewa honhu ha heye, nakamlavya leka yawe nhambiko ya kulakazwa mchanya mwa lukanzi lwa muji. Nakwali na ng'halazi ng'hulu kuwala Isilaeli. Ahyo Waisilaeli nawauleka muji awo na kuhiluka kuli isi ya hewo.

4

Elisha kangumtanza mdala yafililwe na mlume

¹ Zuwa limwe, mdala wa yumwe wa waloli wa Mkulu Nguluwi nakamlonjela Elisha, “Chitumagwa wa hegwe, mlume wa heni nakabagama. Nagwe kwanguvizela kota nayali yomdumba Mkulu Nguluwi, ila yula yalingumdai kanguya kuwahola wanangu weli leka wawe wapogosi wa heye.”

² Elisha nakamuza “Lelo ndikutanze choni? Ndonjele, kuna choni hegwe mgati mwa ng'handya ya hegwe?” Mdala ayo nakedichila, “Heni chitumagwa wa hegwe, ndahela chinhu choneche ila mafuta kuli ibuli lido.”

³ Elisha nakamlonjela, “Ulute kwa wayago womlingikalasa habehi ukalande mibuli jilihela chinhu mgati. Ulande mibuli minji.

⁴ Hamba winjile mgati na kihindila lwizi hegwe na wanago na waluche kujela mafuta kuli chila ibuli. Chila ibuli holimema, uliwicha hafungo.”

⁵ Yula mdala yafililwe na mlume nakaluta na kihindila mgati, hamwe na wanage. Wana nawamigalila mayawo mibuli ja kuwichila mafuta, naye nakalutilila kujela mafuta.

⁶ Mibuli jeng’ha lojimemile mafuta, nakamlonjela mwanage, “Ngalile ibuli liyage.” Mwanage nakedichila, “Haduhu ibuli linji lisigale.” Aho ndo mafuta nagaleka kuchililika.

⁷ Yula mdala nakaluta kumlonjela yula munhu wa Nguluwi, Elisha, naye Elisha nakamlonjela, “Ulute ukaguze ago mafuta na kumhilusila sendi yula yalingukudai. Hegwe na wanago moweza kikala kwa acho chasi chisigale.”

Mwana wa mdala Mshunami kanguzilipuligwa

⁸ Zuwa limwe Elisha nakaluta Shunemu. Ako nakwali na mdala yumwe yawele na lufufu. Mdala ayo nakamdedeza ng’hatu Elisha yalute kulya chilyo. Ahyo, chila Elisha loyakolile hala, nayali yokwinjila amo leka yalye.

⁹ Mdala ayo nakamlonjela mlume wa heye, “Ndanguvizela kota ayu munhu yalinguya kwa hetwe chila mhela ndo yelile wa Nguluwi.

¹⁰ Ugongomanye chihengo chidodo mchanya mwa chinduwiki leka tuwiche chinhandu na chisaga na chigoda na chenje mgati mwa chihengo acho, kwa chiwalo cha munhu ayo. Hamba

heye koweza kikala amo chila mhela hoyokuya kwa hetwe.”

¹¹ Zuwa limwe Elisha loyafichile, nakakwina kuli chihengo cha heye na kuwasa amo.

¹² Nakamlonjela chitumagwa wa heye, Gehasi, “Mcheme ayo mdala, Mshunami.” Ayo chitumagwa nakamchema yula mdala, naye mdala nakaluta na kwima hali heye.

¹³ Elisha nakamlonjela Gehasi, “Mlonjele ayu mdala, ‘Nakugazika ng’hatu kwa chiwalo cha hetwe. Lelo kwangugana tukuditile choni? Ndaze, twanguweza kulongasa na mndewa ama chilongozi wa wamizi honhu ha hegwe?’ ” Mdala nakedichila, “Ndangikala kwa heni hali wanhu wa heni.”

¹⁴ Hamba, Elisha nakamlonjela chitumagwa wa heye, “Tumditile choni lelo?” Gehasi nakedichila “Ndangukomya, kahela mwana na mlume wa heye nakalala.”

¹⁵ Elisha nakamlonjela, “Mcheme ayo mdala.” Ahyo nakamchema, naye nakaluta na kwima hali lwizi.

¹⁶ Elisha nakamlonjela yula mdala, “Mwaka ulinguya mhela kota awu, kowa na mwana mmoko mwa hegwe.” Yula mdala nakalonga, “Hebu, mkulu wa heni. Uleche kumhada chitumagwa wa hegwe, gwa munhu wa Nguluwi!”

¹⁷ Ila yula mdala nakawa na himila na kuponda mwana kuli mwaka uwinzile na mhela wuwula kota vyoyamlonjele Elisha.

¹⁸ Mwana ayo nakakula. Zuwa limwe mwana ayo nakaluta kwa mhaza wa heye, yawele nayali

hamwe na wanhu walingubeta,

¹⁹ nakamlonjela mhaza wa heye, “Mutwi wa heni, mutwi wa heni wangunhama.” Mhaza wa heye nakamlonjela yumwe wa vitumagwa, “Mpape na umhiliche kwa mayake.”

²⁰ Yula chitumagwa nakamhilika yula mwana kwa mayake, mwana ayo nakekalisa kuli mahaza ga mayake mbaka nemisi, hamba nakabagama.

²¹ Mayake nakamkwiniza na kumuwasiliza mchanya mwa chinhanda cha yula munhu wa Nguluwi, hamba nakahinda lwizi, nakalawa mgati.

²² Nakamchema mlume wa heye na kumlonjela, “Dedede mlajize yumwe wa vitumagwa hamwe na idogowi leka ndute himahima kwa munhu wa Nguluwi na kuhiluka.”

²³ Mlume wa heye nakamuuzza “Lekachoni ulute lehano? Lehano haliwele zuwa lya mnvina ya kulawa kwa nyelezi ne zuwa lya kwesela.” Mdala nakedichila, “Uleche kuwa na lunhwinhwi.”

²⁴ Yula mdala nakaliwika goya idogowi kwa chiwalo cha majendo na kumlonjela chitumagwa wa heye, “Lilongoze alyo idogowi. Uleche kujenda mholemhole mbaka ndikulonjele.”

²⁵ Ahyo nakaluta na kumfika munhu wa Nguluwi ako kuli chidunda cha Kalimeli. Loyamonile kwa kutali, ayo munhu wa Nguluwi nakamlonjela Gehasi, chitumagwa wa heye, “Ulole, ndangumona Mshunami kanguya!

²⁶ Ubilime himahima na kumbochela na umuuze, ‘Kulamka? Mlume wa hegwe kalamka? Mwanago ka mkomu?’ ” Naye Mshunami

nakamwidichila “Chila chinhu cha goya.”

²⁷ Loyamfichile munhu wa Nguluwi ako kuchidunda, ayo mdala nakebata magulu ga munhu wa Nguluwi. Gehasi nakaluta leka yamuse, ila munhu wa Nguluwi nakamlonjela, “Mleche. Kana usungu ng'hatu na Mkulu Nguluwi handonjele kuwala mbuli ayi.”

²⁸ Ahyo ayo mdala nakalanga, “Mkulu wa heni, nandikulanda mwana? Ndaze, sikulonjele kota uleche kumha heni kitumbila?”

²⁹ Elisha nakamlonjela Gehasi, “Uhole ng'hweku ya heni wuche. Uleche kwima mnzila kumlamsa munhu yoneche, wone munhu yoneche yakulamse mnzila, uleche kumwidichila. Ulute himahima mbaka mng'handu na kuwika ng'hweku ya heni mchanya mwa mwana.”

³⁰ Ila yula mdala nakamlonjela Elisha, “Ndikomya, kota Mkulu Nguluwi vyoyalingikala na kota hegwe vyoulungikala, sikuleka.” Ahyo Elisha nakenuka na kuluta hamwe na heye.

³¹ Gehasi nakalongola na loyafichile nakawika ng'hweku mchanya mwa kumeho kwa mwana, ila hakuwele na lizi ne kwidichila koneche. Ahyo Gehasi nakahiluka kiting'hana na Elisha na kumlonjela, “Mwana henuche.”

³² Elisha loyafichile kuli yila ng'handu, mwana nayali yawasile kuli chindhanda cha heye yawele yabagame.

³³ Nakenjila kuli chihengo cha heye na kihindila hamwe na yula mwana na kumlanda Mkulu Nguluwi.

³⁴ Hamba nakakwina kuli chila chihanda na kuwasa mchanya mwa yula mwana. Mlomo wa heye mchanya mwa mlomo wa mwana na meho ga heye mchanya mwa meho ga mwana na moko gake mchanya mwa moko ga mwana. Loyegolole mchanya mwake, lukuli lwa mwana naluwa na ivuche.

³⁵ Elisha nakenuka na kwaluka kujendajenda kuli chihengo acho, hamba nakahiluka kahi na kigolola kahi mchanya mwa lukulu lwa yula mwana. Mwana nakasamula mala saba na kugubula meho.

³⁶ Elisha nakamchema Gehasi na kumlonjela, “Mcheme ayo Mshunami.” Naye chitumagwa nakadita ahyo. Yula Mshunami loyafichile, Elisha nakamlonjela, “Mhole mwanago.”

³⁷ Yula mdala Mshunami nakenjila kuli chila chihengo, naketoza hali magulu ga Elisha na kufugama mbaka hanyi. Hamba yula mdala nakamhola mwanage na kulawa mgati.

Elisha kangudita vinduzanduza vilivinji

³⁸ Elisha nakahiluka Giligali, mhela awo nakwali na lufemba kuli isi ayo. Zuwa limwe, chilundo cha waloli vyochiwele hali heye, nakamlonjela chitumagwa wa heye, “Uwiche chiya chikulu mchiluli, uwatelechele waloli.”

³⁹ Yumwe wa hewo nakaluta kumgunda kubawa mboga, nakapata vinhu kota mayungu. Nakabawa vinhu avyo na kumemeza nguwo ya heye yaibinile. Loyahiluche, nakavitemanga vila vinhu na kuviwika mchiya hanga haduhu munhu yavizele vinhu avyo.

⁴⁰ Chilyo nachigaligwa kwa wanhu, ila lowaluche kulya, nawalila wolonga, “Gwa Elisha, chilyo achi chotukopola.” Hawawezile kulya.

⁴¹ Elisha nakalonga, “Mngalile utimbo.” Nakauwika mchiya na kulonga, “Wagawile wanhu leka walye.” Wanhu nawalya na hakuwele na chinhu choneche chihile mchiya.

⁴² Mhela wunji nakoya munhu yumwe kulawa Baali-shalisha, yomigalila mibumunda makumi meli ja shayili ya nyhule ya mwaluko, hamwe na nganda za ngano inyale. Elisha nakalonga, “Wape wanhu leka walye.”

⁴³ Chitumagwa wa heye nakalonga, “Hambe ndiwape kwa vila hachiweza kuhega kwa wanhu miya imwe.” Elisha nakedichila, “Uwape wanhu leka walye. Mkulu Nguluwi kangulonga hino, ‘Wolya na kiguta mbaka wolechelela.’ ”

⁴⁴ Chitumagwa nakawawichila goya chilyo, wanhu nawalya na mibumunda jiyage nawajileka, kwa kiwhana na ulonzi wa Mkulu Nguluwi.

5

Naamani kangusilwa utamwa wa ngozi

¹ Naamani nayali chilongozi wa wamizi wa isi ya Alamu. Nayali munhu yalingutogoligwa na kuhulichizwa ng'hatu hali mkulu wa heye, yawele ndo mndewa wa Alamu. Kwa kukolela heye, Mkulu Nguluwi nakaidita isi ya Alamu isumye. Nayali mwamizi yazidahe, ila nayali na utamwa wa ngozi.

² Kuli kitowa ngondo na Isilaeli, Waalamu nawali wamholile mhinza yumwe kulawa Isilaeli, naye nayali yomkolela mijito mche wa Naamani.

³ Zuwa limwe yula mhinza nakamlonjela mche wa Naamani, “Wone mkulu wa heni yahamonile yula mloli yawele Samaliya! Yahamusile utamwa wa heye.”

⁴ Naamani loyahuliche mbuli ayo, nakaluta kumlonjela mkulu wa heye choyalonjile yula mhinza kulawa Isilaeli.

⁵ Mndewa wa Alamu nakamwidichila, “Ndikomya, ulute. Ndolajiza baluwa kwa mndewa wa Isilaeli.” Aho Naamani nakoka kuno yawele yaholile vihande elufu makumi gadatu (30,000) vya sendi na vihande elufu sita vya zahabu na mivalo kumi ja mnvina.

⁶ Baluwa iwele nakahilichilwa mndewa wa Isilaeli nayandichigwa hino, “Hamwe na baluwa ayi ndangumlajiza kwa hegwe Naamani, chitumagwa wa heni, leka umusile utamwa wa heye.”

⁷ Mndewa wa Isilaeli loyasindile kusoma baluwa ayo, nakadadula mivalo ja heye na kulonga, “Lekachoni mndewa wa Alamu kangugana ndimusile utamwa ayu munhu? Kangijesa heni nda Nguluwi mbele na ludali lwa kukopola ama kuzilipula? Munhu ayo kangugana kwaluchiza ivuche hali heni na heye.”

⁸ Elisha, munhu wa Nguluwi, loyahuliche kota mndewa wa Isilaeli nakadadula mivalo ja heye, nakalajiza usenga awu kwa mndewa, “Lekachoni nakudadula mivalo ja hegwe? Mlonjele ayo munhu yoye kwa heni, heye kovizela kota kabaho mloli kuli Isilaeli.”

⁹ Ahyo Naamani nakaluta kuno yawele na falasi wa heye na mituka ja heye na kwima hali lwizi lwa ng'handanda ya Elisha.

¹⁰ Elisha nakamlonjela chitumagwa wa heye yamlonjele, “Ulute ukoje mala saba kuli lwanda lwa Yolodani, nagwe kopona ng'hatu.”

¹¹ Naamani nakalawa hala yawele yazudile, nakalonga, “Ndikomya, nandali ndijesa kota heye kolawa mgati na kwima hanze na kulichema itagwa lya Mkulu Nguluwi, Nguluwi wa heye na kuwika moko mchanya mwa honhu halingutamika leka yambusile utamwa.

¹² Ndaze, nzanda za Abana na Falipali za ako Damasiko, haziwele zinojile kusinda nzanda zeng'ha za Isilaeli?” Lelo nakagalamka na kuka kuno yawele yazudile lukami.

¹³ Vitumagwa wa Naamani nawamlonjela, “Mkulu wa hetwe, wone mloli yahakulonjele udite mbuli ng'hulu wahalechile kudita? Lelo nakakulonjela, ‘Woje leka welizwe.’ ”

¹⁴ Ahyo Naamani nakadulika kuli lwanda lwa Yolodani na kuzibila mala saba, kota vyoyalonjelwe na Elisha, munhu wa Nguluwi. Ngozi ya lukuli lwa heye nayelizwa. Nayali nzinzili na iwele na mong'ho kota ya msongolo.

¹⁵ Hamba Naamani na vitumagwa wa heye weng'ha nawahiluka kwa yula munhu wa Nguluwi. Nakema hali heye na kulonga, “Lelo ndanguvizela kota haduhu Nguluwi kuli isi yeng'ha, ila kuli Isilaeli. Lelo dedede ubochele ndolendole kulawa kwa chitumagwa wa hegwe.”

¹⁶ Elisha nakedichila, “Ndangilaha kwa Mkulu Nguluwi yawele mkomu na yondilingumkolela

mijito, sibochela ne chinhu choneche.” Naamani nakamdedeza lukami, ila Elisha nakalema.

¹⁷ Naamani nakalonga, “Wone hubochela ndolendole za heni, lelo dedede umhe heni, chitumagwa wa hegwe, misanga jiwele joweza kupapigwa na migongolo mili, kwa vila silavya kahi nhambiko za kulakazwa ne nhambiko kwa milungu jinji, ila kwa Mkulu Nguluwi.

¹⁸ Naye Mkulu Nguluwi yandechele heni chitumagwa wa heye londichilongoza na mndewa wa heni kuluta kufugamila kuli ng’handanda ya Limoni, mlungu wa Alamu. Ndangulanda Mkulu Nguluwi yambusile gehile.”

¹⁹ Elisha nakamlonjela, “Ulute kwa kikala goya.” Loyajendile na kuluta kutali hado,

²⁰ Gehasi, chitumagwa wa Elisha, munhu wa Nguluwi, nakelonjela yuye, “Ulole, mkulu wa heni nakamlechela Naamani, Mwalamu, yalute ne kubochela choneche choyamgalile. Ndikomya, kota Mkulu Nguluwi vyoyalingikala, ndomuwinza leka yamhe heni chinhu kulawa kwa heye.”

²¹ Ahyo Gehasi nakadita himahima kumuwinza Naamani. Naamani loyamonile Gehasi yobilima kuluta koyawehe heye, nakadulika kulawa kuli mutuka wa heye na kuluta kumbochela. Lelo, nakamuza, “Ndaze, mbuli zeng’ha za goya?”

²² Gehasi nakedichila, “Mbuli zeng’ha za goya. Mkulu wa heni nakandajiza ndikulonjele, ‘Wasongolo weli wa chilundo cha waloli nawoya kwa heni sambu kulawa kuli vidunda vya Efulaimu. Dedede, uwape vihande elufu zidatu vya sendi na mivalo mili.’ ”

²³ Naamani nakalonga, “Ndikomya, uhole vihande elufu sita vya sendi.” Nakamdedeza Gehasi yabochele, hamba nakakowezeza mhomholo mbili za sendi, hamwe na mivalo mili. Nakawapa vitumagwa wa heye weli azo mhomholo, nakawalajiza wamuwinze Gehasi.

²⁴ Gehasi loyafichile kuli chidunda chiwele Elisha nayali yochikala, nakavihola vila vinhu na kuvivisa kuli ng'handu, hamba wala vitumagwa nawahiluka kowalawile.

²⁵ Hamba Gehasi nakaluta mgati na kwima hali Elisha, mkulu wa heye. Elisha nakamuza, “Nawali kahi Gehasi?” Gehasi nakedichila, “Silu-tile honhu honeche.”

²⁶ Ila Elisha nakamlonjela, “Ndaze, muhe wa heni hauwele hamwe na hegwe mhela yula munhu loyaduliche kulawa kuli mutuka wa heye leka yakubochele? Ndaze, awu ndo mhela wa kubochela sendi ama mivalo ama migunda ja mizeituni ama ja mizabibu ama ming'holo ama misenga ama vitumagwa walume ama wadala?

²⁷ Ahyo utamwa wa ngozi wa Naamani wowa kwa hegwe na walelwa wa hegwe mazuwa gose.” Hamba Gehasi nakoka hali Elisha kuno yawele na utamwa wa ngozi na ngozi ya heye nayali nzelu kota sufi.

6

Iwago lyanguloholigwa

¹ Zuwa limwe chilundo cha waloli nachimlonjela Elisha, “Honhu hano hotulingikala na hegwe ndo hadodo ng'hatu.

² Tulute Yolodani, honhu hawele chila yumwe wa hetwe koweza kutema migodi na kuzenga honhu ha kikala.” Elisha nakawedichila, “Mlute.”

³ Hamba yumwe wa hewo nakamuuza Elisha, “Ndaze, huweza kulutasa na hetwe vitumagwa wa hegwe?” Elisha nakedichila “Ndoluta hamwe na hemwe.”

⁴ Ahyo nakaluta hamwe na hewo. Lowafichile kuli lwanda lwa Yolodani, nawaluka kutema migodi.

⁵ Yumwe wa hewo loyawele yotema igodi, iwago nalisomoka na kwinjila mmazi. Nakalila yolonga, “Gwa mkulu wa heni, iwago ali natwali twazichigwe!”

⁶ Elisha nakamuuza, “Naligwila kohi?” Munhu ayo loyamlajile hala honhu, Elisha nakatema ngoda nakaitoza hali hala honhu na lila iwago nalyelela.

⁷ Elisha nakamlonjela, “Lihole.” Yula munhu nakagolola moko wa heye nakalihola lila iwago.

Wamizi wa Waalamu wangulemwela

⁸ Mhela awo mndewa wa Waalamu nayali yochitowa na Isilaeli. Mndewa wa Alamu naka-longasa na wang'hangala wa heye na kuhagula honhu ha kuwika kambi ya heye.

⁹ Ila Elisha, munhu wa Nguluwi nakalajiza usenga kwa mndewa wa Isilaeli, “Wilolele leka uleche kukola honhu hala, kwa vila Waalamu wanguluta ako.”

¹⁰ Ahyo mndewa wa Isilaeli nakalajiza usenga wa kilolela honhu hala hoyalonjelwe na munhu wa Nguluwi. Elisha nakamkanya mndewa mala nyinji kota wanhu welolele hali honhu kota aho.

¹¹ Mbuli ayo naimdeuza ng'hatu mndewa wa Alamu. Nakawachema wang'hangala wa heye, nakawauza, “Whaani hali hemwe yawele ubanzi wa mndewa wa Isilaeli?”

¹² Yumwe wa wang'hangala wa heye nakalonga, “Mndewa, mkulu wa heni, haduhu yoneche hali hetwe yalingukubelenhuka. Ila Elisha, yula mloli yawele Isilaeli, kangumlonjelaga mndewa wa Isilaeli mbaka wula ulonzi ulingulonga kuli chihengo cha hegwe cha kuwasa.”

¹³ Mndewa nakalajiza yolonga, “Mlute mkapugajize leka mvizele honhu hoyawe, leka ndajize wanhu kumibata.” Lelo, nawadita ahyo na kumlonjela mndewa kota Elisha nayali Dotani.

¹⁴ Ahyo mndewa nakahilika ako chilundo chikulu cha wamizi hamwe na falasi na mituka ja ngondo. Chilundo acho cha wamizi nachifika ako mhela wa nechilo na kuuzunguluta muji.

¹⁵ Hamitondo lufuku, chitumagwa wa munhu wa Nguluwi loyenuche na kulawa mgati mwa ng'handu, wamizi hamwe na falasi na mituka ja ngondo, nawali wauzungulute muji. Chitumagwa wa munhu wa Nguluwi nakalonga, “Tochona, mkulu wa heni. Todita choni?”

¹⁶ Elisha nakedichila, “Uleche kudumba, kwa vila wamizi wawe hamwe na hetwe ndo wenji kusinda wamizi wawe hamwe na hewo.”

¹⁷ Hamba Elisha nakalanda, “Gwa Mkulu Nguluwi, ugubule meho ga chitumagwa ayo leka yalole.” Mkulu Nguluwi nakagubula meho ga yula chitumagwa, nakona vidunda navimema falasi

na mituka ja chiluli, vyeng'ha avyo navimzungu-luta Elisha.

¹⁸ Mhela Waalamu lowaduliche kuluta kwa heye, Elisha nakamlanda Mkulu Nguluwi yolonga, “Uwadite wanhu awa wawe hambe walole.” Lelo Nguluwi nakawadita wawe hambe walole kota Elisha vyoyalandile.

¹⁹ Elisha nakawalonjela, “Ayi haiwele nzila yomlinguigana na awu hauwele awo muji. Mmbinze, nani ndowahilika kwa ayo munhu yomlingumpala.” Naye nakawahilika Samaliya.

²⁰ Lowenjile kuli muji, Elisha nakalanda yolongi, “Gwa Mkulu Nguluwi, ugubule meho ga wanhu awa leka walole.” Mkulu Nguluwi nakagubula meho ga hewo. Nawefika wawele hagati ha muji wa Samaliya.

²¹ Mndewa wa Isilaeli loyawawene Waalamu, nakamuza Elisha, “Mkulu wa heni, ndaze ndiwakopole?”

²² Elisha nakedichila, “Hebu, uleche kuwakopola. Wanhu wano nakuwahola kwa ipanga Iya hegwe na upinde wa hegwe. Wape chilyo na mazi leka walye na kunwa leka wahiluche kwa mkulu wa hewo.”

²³ Lelo mndewa wa Isilaeli nakawaditila mnvina ng'hulu. Lowasindile kulya na kunwa nakawalaga, nawo nawahiluka kwa mkulu wa hewo. Ahyo wamizi kulawa Alamu nawaleka kuivaba isi ya Isilaeli.

Muji wa Samaliya wanguzungulutwa

²⁴ Hamba Beni-hadadi, mndewa wa Alamu, nakawawika goya wamizi wa heye weng'ha na kuluta kuuzunguluta muji wa Samaliya.

²⁵ Muji wa Samaliya nauzungulutwa kwa mhela winji, ahyo nakwali na lufemba kuli muji awo mbaka mutwi wa idogowi nawali uguzigwa kwa migwala makumi gadatu ga sendi na chijemo cha midohe ja ng'hunda najiguzigwa kwa migwala jihano ja sendi.

²⁶ Zuwa limwe mndewa wa Isilaeli loyawele yojenda mchanya mwa lukanzi lwa muji, nakamhulika mdala yumwe yomlilila, “Mkulu wa heni mndewa, unhanze.”

²⁷ Mndewa nakamwidichila, “Wone Mkulu Nguluwi hambe yakutanze, ndokupa utanzi kulawa kohi? Honhu ha kupululila nyhule na honhu ha kukamila divai hahela chinhu.”

²⁸ Hamba nakamuuza, “Hana choni?” Yula mdala nakamlonjela, “Ayu mdala nakandonjela, ‘Mlavye mwana wa hegwe leka tumulye lehano na mitondo tomulya wa heni.’

²⁹ Natumteleka mwana wa heni natumulya. Zuwa liwinzile nandimlonjela, ‘Mlavye mwanago leka tumulye.’ Ila nayali yamvisile.”

³⁰ Mndewa loyahuliche ulonzi wa yula mdala, nakadadula mivalo ja heye. Mndewa loyawele yolutilila kujenda mchanya mwa lukanzi wanhu wawele habehi na lukanzi nawamona mndewa, mgati nayali yavalile mivalo ja igunila kwa masinzo.

³¹ Mndewa nakalonga, “Nguluwi yanditile kwa kung'hang'hala na mzidi, wone mutwi wa Elisha, mwana wa Shafati wosigala mchanya mwa mayega ga heye lehano!”

³² Ahyo nakalajiza msenga kuluta kumigala Elisha. Mhela awo Elisha nayali yekalise mgati

mwa ng'handanda ya heye, yawele hamwe na wasekulu. Yula msenga yalajizwe na mndewa loyawele yang'hali kufika, Elisha nakawalonjela wala wasekulu, "Yula yalingukopola nakalajiza munhu yoye yandumule mutwi. Hoyofika hano, mhinde lwizi, mleche kukunda yenjile. Mkulu wa heye kahi kangumuwinza kumbele."

³³ Elisha loyawele yang'hali yolutilila kuwalonjela wala wasekulu, yula msenga nakafika kwa Elisha na kulonga, "Mndewa nakalonga kota kubagama aku kwangulawa kwa Mkulu Nguluwi. Lekachoni ndutilile kuubeteza utanzi wa heye?"

7

¹ Elisha nakamwidichila, "Uhulichize ulonzi wa Mkulu Nguluwi. Mkulu Nguluwi kangu-longa hino, 'Mitondo mhela kota awu, kilo zidatu za utimbo unojile ama kilo sita za shayili vyoguzigwa kwa igwala limwe lya sendi kuli lwizi lwa Samaliya.' "

² Mng'hangala yumwe wa mndewa nakamlonjela Elisha, "Ulole, hanga Mkulu Nguluwi yuye kogubula mitubuli ja kilanga, ndaze, mbuli ayi yoditigwa?" Elisha nakamwidichila, "Kolola kwa meho gako, ila hegwe hulya."

Wamizi wa Alamu wanguka

³ Nakwali na wanhu wane wawele na utamwa wa ngozi kuli lwizi lwa muji wa Samaliya. Wanhu awo nawelonjela, "Lekachoni tikale hano mbaka tubagame?"

⁴ Wone twinjile kuli muji tobagama kwa lufemba. Ahyo tulute kuli kambu ya Waalamu, hanji wotuleka ama wotukopola."

⁵ Ahyo mhela wa matinazo jiza vyolyaluche, nawaluta kuli kambi ya Waalamu. Lowafichile kuli mwaluko wa kambi, nakwali haduhu munhu,

⁶ kwa vila Mkulu Nguluwi nakachidita chilundo cha wamizi wa Waalamu chihuliche lizi kota lya mituka ja ngondo na falasi na chilundo cha wamizi wenji, mbaka nawelonjela, “Ulole, mndewa wa Isilaeli nakawapa sendi mndewa wa Wahiti na mndewa wa Wamisili leka wawe hamwe na heye kuli kututowa.”

⁷ Ahyo nawoka kwa kubilima mhela wa jiza lya matinazo na kuleka mihema ja hewo na falasi wa hewo na midogowi ja hewo. Nawabilima leka kulohola ukomu wa hewo na kuleka chila chinhu mgati mwa kambi.

⁸ Wala wanhu wawele na utamwa wa ngozi lowafichile kuli mwaluko wa kambi, nawenjila kuli ihema limwe hali jila mihema. Nawalya na kunwa na kuhola sendi na zahabu na nguwo, nawaluta kuvivisa. Nawahiluka na kwinjila kuli ihema linji na kuhola vinhu vimwenga kuli ihema alyo na kuvivisa kahi.

⁹ Hamba nawelonjela, “Mbuli ayi yotulingudita haiwele inojile. Ali ndo zuwa lya mbuli inojile, natwe twangunyamalila. Wone tobeteza mbaka hokubwemwenzuka, tozapigwa. Tuche kuli ng’handa ya mndewa leka tuhiliche usenga awu.”

¹⁰ Ahyo, nawaluta mujini na kuwachema wamizi wa lwizi, nawawalonjela, “Natuluta kuli kambi ya Waalamu, ila hakuwele na munhu ako ne lizi lya munhu yoneche ila falasi na midogowi jiwele najikowelezwa kuli mihema jilechigwe

kota vyojiwele.”

¹¹ Wamizi wa lwizi lwa muji nawawikula kuwala mbuli yila na usenga nauhilikwa mgati mwa ng'handa ya chiundewa.

¹² Mndewa nakenuka nechilo yila na kuwalonjela wang'hangala wa heye, “Ndangugazela majesa ga Waalamu. Hewo wanguvizela hetwe tuna lufemba hano mujini, lelo nawaileka kambi ya hewo na kuluta kivisa leka hotuluta kupala chilyo, watibate tweng'ha kuno tuwele wakomu na kuuhola muji.”

¹³ Yumwe wa wang'hangala wa heye nakalonga, “Walajize wanhu wachefu wakawahole falasi wahano hali wala falasi wasigale kuli muji, kwa vila kuduma kwa hewo kowa kota kwa Waisilaeli weng'ha waweke hano. Wowo kota Waisilaeli wano walingubeteza kubagama. Ahyo walajize leka wavizele nakulawila choni.”

¹⁴ Lelo nawahagula mituka mili ja ngondo hamwe na falasi wake, mndewa nakawalajiza wawawinze wamizi wa Waalamu. Nakawalajiza walingwendesa falasi yolongu, “Mlute leka mkalole nachilawila choni.”

¹⁵ Nawawawinza mbaka kuli lwanda lwa Yolandani, nawafika nzila yeng'ha nayanela nguwo na vinhu vya Waalamu viwele nawali wavitozile lowaweke wobilima. Wala wasenga nawahiluka na kumha usenga mndewa.

¹⁶ Hamba wanhu nawalawa na kuluta kuihola kambi ya Waalamu. Ahyo kilo zidatu za utimbo unojile wa ngano ama kilo sita za shayili naviguzigwa kwa igwala limwe lya sendi, kota ulonzi wa Mkulu Nguluwi vyoulonjile.

¹⁷ Lelo mndewa nakamuwika yula yumwe wa wang'hangala wa heye yawe mwamizi wa lwizi. Wanhu lowawe le wokwinjila kuli muji, nawambiga yula mng'hangala mbaka nakabagama, kota Elisha, munhu wa Nguluwi, vyoyalonjile mhela mndewa loyafichile haluga ha heye.

¹⁸ Nailawila kota Elisha, munhu wa Nguluwi, vyoyamlonjele mndewa, "Mitondo mhela kota awu, kilo zidatu za utimbo unojile ama kilo sita za shayili vyoguzigwa kwa igwala limwe lya sendi kuli lwizi lwa Samaliya."

¹⁹ Kwa vila yula mng'hangala nayali yamlonjele Elisha, munhu wa Nguluwi, "Ulole, hanga Mkulu Nguluwi yuye kogubula mitubuli ja kilanga, ndaze, mbuli ayi yoditigwa?" Elisha nakamwidichila, "Kolola kwa meho gako, ila hegwe hulya."

²⁰ Ahi ndo vyoiwele kwa heye, kwa vila wanhu nawambiga kuli lwizi, naye nakabagama.

8

Mdala yafililwe na mlume kangubochela isi ya heye kahi

¹ Elisha nayali yamlonjele yula mdala yawele mwanage nayali yazilipuligwe, "Wuche hegwe na ivyazi lyako leka ulute kikala honhu honeche houweza kikala kwa mhela umwenga, kwa vila Mkulu Nguluwi nakalajiza lufemba luye kuli isi ayi na lowa kwa mhela wa miyaka saba."

² Yula mdala nakadita kota munhu wa Nguluwi vyoyalonjile. Heye hamwe na ivyazi lya heye

nawaluta kikala kuli isi ya Wafilisti kwa miyaka saba.

³ Miyaka saba vyojimalile, yula mdala nakahiluka kulawa isi ya Wafilisti, nakaluta kwa mndewa wa Isilaeli na kulanda yahilusilwe ng'handu ya heye na mgunda wa heye.

⁴ Loyafichile, nakamfika mndewa yolongasa na Gehasi, chitumagwa wa munhu wa Nguluwi. Mndewa nayali yalonjile, “Ndonjele kuwala mbuli ng'hulu zeng'ha ziditigwe na Elisha.”

⁵ Gehasi loyaweke yomlonjela mndewa vila Elisha vyoyamzilipule munhu, yula mdala nakoya leka yamlande mndewa ng'handu ya heye na mgunda wa heye. Gehasi nakalonga, “Gwa mndewa, ayu ndo yula mdala yaweke mwanage nakazilipuligwa na Elisha na ayu ndo mwanage yazilipuligwe.”

⁶ Mndewa nakamuuza yula mdala kuwala mbuli zila, yula mdala nakamlonjela. Mndewa nakamlajiza yumwe wa wang'hangala wa heye yaikolele mijito mbuli ya yula mdala na kumlonjela, “Mhilusile mdala ayu chila chinhu cha heye hamwe na vyeng'ha viwele navilawa kuli migunda ja heye kulawa zuwa lila loyochile kuli isi ayi mbaka sambu.”

Kubagama kwa Beni-hadadi

⁷ Hamba Elisha nakaluta Damasiko. Mhela awo Beni-hadadi, mndewa wa Alamu, nayali mtamwa. Mndewa vyoyalonjelwe, “Elisha, munhu wa Nguluwi nakalawa kutali, nakoya mbaka hano,”

⁸ mndewa nakamlonjela Hasaeli, “Uhole ndolendole na ulute kumbochela ayo munhu

wa Nguluwi na umuuze Mkulu Nguluwi kukolela heye kota ndopona utamwa awu ama hebu.”

⁹ Hasaeli nakaluta kumbochela Elisha kuno yawele na ndolendole za chila chinhu chinojile chiwele nachilawila Damasiko. Ndolendole azo nazali mhomolo za kupapa kwa ngamiya makumi gane. Loyafichile kwa Elisha, nakamlonjela, “Chitumagwa wa hegwe Beni-hadadi, mndewa wa Alamu, nakandajiza ndikuuze, ‘Ndaze, ndopona utamwa awu?’ ”

¹⁰ Elisha nakamwidichila, “Ulute ukamlonjele, ‘Ndikomya heye kopona,’ ila Mkulu Nguluwi nakangubulila kota kobagama.”

¹¹ Elisha nakamnogolela meho Hasaeli mbaka nakona soni. Hamba munhu wa Nguluwi nakaluka kulila.

¹² Hasaeli nakamuuza, “Mkulu wa heni, leka-choni kwangulila?” Elisha nakamwidichila, “Kwa vila ndangugazela gehile gowaditila wanhu wa Isilaeli. Hegwe kozilakaza ngome za hewo na kuwakopola wasongolo wa hewo kwa ipanga na kuvihondanga vyali vya hewo na kuwatubula wadala wawele na himila.”

¹³ Hasaeli nakauza, “Ila heni, chitumagwa wa hegwe siwele chinhu, nda libwa hela. Ndoweza ndaze kudita mbuli ayo ng’hulu?” Elisha nakedichila, “Mkulu Nguluwi nakandajila kota hegwe kowa mndewa wa Alamu.”

¹⁴ Hamba Hasaeli nakamleka Elisha na kuhiluka kwa mkulu wa heye. Mndewa Beni-hadadi nakamuuza, “Elisha nakakulonjela choni?” Hasaeli nakedichila, “Nakandonjela kota kopona.”

¹⁵ Ila mitondo Hasaeli nakahola igolole

nakalidodeza kwa mazi na kumgubika mndewa kumeho mbaka nakabagama. Hasaeli nakawa mndewa wa Alamu honhu ha heye.

*Mndewa Yeholamu kangulongoza Yuda
(2 Mihela 21:1-20)*

¹⁶ Kuli mwaka wa kahano wa ulongozi wa Yolamu, mwana wa Ahabu, mndewa wa Isiaeli, mhela awo Yehoshafati yawele ndo mndewa wa Yuda, Yeholamu, mwana wa Yehoshafati, nakaluka kulongoza kota mndewa wa Yuda.

¹⁷ Nakaluka kulongoza loyawele na miyaka makumi gadatu na mili. Nakalongoza ako Yelusalemu kwa miyaka nane.

¹⁸ Nakawinza nzila zihile za wandewa wa Isiaeli, kota ivyazi lya Ahabu vyoliditile, kwa vila nakamhesa mhinza wa Ahabu. Nakadita gehile hali Mkulu Nguluwi,

¹⁹ ila Mkulu Nguluwi haganile kuidumya Yuda, kwa chiwalo cha Daudi, chitumagwa wa heye, kwa vila nakalagana kota lulelo lwa heye lolutilila kulongoza mazuwa gose.

²⁰ Mhela wa ulongozi wa Yeholamu, wanhu wa Edomu nawaubelenhuka ulongozi wa Yuda na kiwichila mndewa wa hewo wawo.

²¹ Ahyo Yeholamu nakaluta Saili na mituka ja heye ja ngondo jeng'ha. Waedomu nawamzunguluta heye na wamizi wa heye na wakulu wa wamizi wa heye wa mituka ja heye ja ngondo, mhela wa nechilo nakaweza kukola hagati ha Waedomu na wamizi wa heye nawabilimila haluga ha hewo.

²² Ahyo wanhu wa Edomu nawaubelenhuka ulongozi wa Yuda kulawa mhela wula. Mhela wuwo, wanhu wa Libuna nawo nawabelenhuka.

²³ Madito ganji geng'ha ga mndewa Yeholamu, nagandichigwa kuli chitabu cha kukumbuchila kwa wandewa wa Yuda.

²⁴ Yeholamu nakabagama na kutiligwa kuli vilaga vya chiundewa kuli muji wa Daudi. Ahasiya, mwana wa Yeholamu, nakalongoza honhu ha heye.

*Ahasiya kangulongoza Yuda
(2 Mihela 22:1-6)*

²⁵ Kuli mwaka wa kumi na mili wa ulongozi wa Yolamu, mwana wa Ahabu, mndewa wa Isilaeli, Ahasiya, mwana wa Yeholamu, mndewa wa Yuda, nakaluka kulongoza.

²⁶ Ahasiya nakaluka kulongoza yawele na miyaka makumi meli na mili. Nakalongoza kuli Yelusalemu kwa mhela wa mwaka umwe. Mayake nayali yochemigwa Ataliya, mzukulu wa Omuli, mndewa wa Isilaeli.

²⁷ Nakawinza nzila ya ivyazi lya Ahabu, nakadita gehile hali Mkulu Nguluwi kota ivyazi lya Ahabu vyoliditile, kwa vila nayali yahesile kulawa kuli ivyazi lya Ahabu.

²⁸ Mndewa Ahasiya nakaluta hamwe na Yolamu, mwana wa Ahabu, kitowa ngondo na Hasaeli, mndewa wa Gileadi, ako Lamoti-gileadi. Waalamu nawamlumiza Yolamu.

²⁹ Mndewa Yolamu nakahiluka kuli muji wa Yesileeli leka kuvilolela vilonda vyoyalumizwe

ako Lama loyawelee yochitowa na Hasaeli, mndewa wa Alamu. Naye Ahasiya, mwana wa Yeholamu, mndewa wa Yuda, nakaluta kumjendela Yolamu, mwana wa Ahabu, ako Yesileeli, kwa vila nayali mtamwa.

9

Yehu kangubakalizwa mafuta leka yawe mndewa wa Isilaeli

¹ Mhela awo mloli Elisha nakamchema yumwe wa waloli na kumlonjela, “Wiwiche goya, uhole ibuli ali lya mafuta na ulute Lamoti-gileadi.

² Loufika ako, mpale Yehu, mwana wa Yehoshafati, mzukulu wa Nimushi. Ulute kwa heye na umbagule na wayage na umhiliche kuli chihengo cha mgati.

³ Hamba uhole ibuli ali lya mafuta na umjidile kumutwi na uwikule, Mkulu Nguluwi kangulonga hino, ‘Ndangukubakaliza mafuta leka uwe mndewa wa Isilaeli.’ Hamba uchumule lwizi na ubilime, uleche kukawila.”

⁴ Lelo, yula mloli msongolo nakaluta Lamoti-gileadi.

⁵ Loyafichile nakawafika wakulu wa wamizi nawekalisa hamwe, nakalonga, “Ndina usenga wa hegwe, gwa mkulu wa wamizi.” Yehu nakamuza, “Whaani hali hetwe youlingumlonjela?” Yula msongolo nakedichila, “Gwegwe mkulu wa wamizi.”

⁶ Yehu nakenuka na kwinjila mng’handu. Yula mloli nakambakaliza mafuta kumutwi na kuwikula, “Mkulu Nguluwi, Nguluwi wa Isilaeli

kangulonga, 'Ndangukubakaliza mafuta leka uwe mndewa wa Isilaeli.

⁷ Kwanguganigwa kuitowa ng'handanda ya mkulu wa hegwe Ahabu, nani ndohilula chibida cha danda ya waloli wa heni na vitumagwa weng'ha wa Mkulu Nguluwi yoiboholigwe na Yesebeli.

⁸ Ivyazi lyeng'ha lya Ahabu lyodumigwa. Ndomkopola chila mlelwa mlume wa Ahabu kuli Isilaeli, wone yawe mpogozi ama yelejehe.

⁹ Ndolidita ivyazi lya Ahabu liwe kota ivyazi lya Yeloboamu, mwana wa Nebati na kota lila ivyazi lya Baasha, mwana wa Ahiya.

¹⁰ Kuwala Yesebeli, mibwa jomulya kuli chalanza ako Yesileeli, hakuweza kuwa na munhu wa kumtila.' " Hamba nakachumula lwizi na kubilima.

¹¹ Yehu loyahiluche kwa wayage, yumwe wa hewo nakamuza, "Hana mbuli yoneche yihile? Lekachoni yawele na lukwale nakoya kwa hegwe?" Yehu nakedichila, "Kwangumzela munhu ayo na mbuli zoyalingulongaga."

¹² Nawo nawamlonjela, "Haiwele kukomya! Utulonjele choyalonjile." Yehu nakalonga, "Nakandonjela ahi, 'Mkulu Nguluwi kangulonga kota ndangukubakaliza mafuta leka uwe mndewa wa Isilaeli.' "

¹³ Baho du vilongozi wayage nawavula mikoti ja hewo, nawajiwika hali magulu ga heye leka yeme mchanya. Hamba nawapemba mhalamhanda na kuwikula, "Yehu ndo mndewa!"

Mndewa Yolamu wa Isilaeli kangukopoligwa

¹⁴ Yehu, mwana wa Yehoshafati, mwana wa Nimushi, nakewika goya kumditila vibibi Yolamu.

Mhela awo Yolamu na wanhu weng'ha wa Isilaeli nawali woyamila Lamoti-gileadi leka ileche kutowigwa na Hasaeli, mndewa wa Alamu.

¹⁵ Ila mndewa Yolamu nayali yahiluche Yesileeli kwa chiwalo cha vilonda vyoyapatile mhela wa kitowa ngondo na mndewa Hasaeli wa Alamu. Yehu nakawalonjela vilongozi wayage, “Wone aku ndo kunuwila kwa hemwe heni ndiwe mndewa, lelo mleche kumkundiza munhu ne yumwe kulawa Lamoti na kuluta Yesileeli kuhilika mbuli azi.”

¹⁶ Yehu nakenjila kuli mutuka wa heye wa ngondo na kuluta Yesileeli, kwa vila Yolamu nayali yang'hali yesele ako. Ahasiya, mndewa wa Yuda, nayali yalutile kumlola.

¹⁷ Mwamizi yawele nayali yemile kuli ilingo lya Yesileeli loyawawene wamizi wa Yehu wokuya, nakalonga, “Ndanguwona wamizi wanguya.” Yolamu nakalajiza, “Umlajize mkwina falasi yeting'hane nawo leka yawauze, ‘Ndaze, namuya kwa kikala goya?’ ”

¹⁸ Mkwina falasi nakaluta kiting'hana na Yehu na kulonga, “Mndewa kanguuza, ‘Ndaze, namuya kwa kikala goya?’ ” Yehu nakedichila, “Lekachoni kwanguuza kuwala kikala goya? Umbinze.” Mwamizi yawele mchanya mwa ilingo nakalonga, “Msenga nakawafichila ila hohiluka.”

¹⁹ Yula mwamizi nakamlajiza mkwina falasi wa keli. Loyawafichile nakalonga, “Mndewa kangu-longa hino, ‘Ndaze, namuya kwa kikala goya?’ ” Yehu nakedichila kahi, “Lekachoni kwanguuza kuwala kikala goya? Umbinze.”

²⁰ Yula mwamizi nakalonga, “Msenga

nakawafichila ila heye kahi hohiluka.” Nakonjezela, “Kwendesa kula kwa mutuka ndo kota kwa Yehu, mwana wa Nimushi, kwa vila heye kangwendesa kwa kubilima lukami.”

²¹ Yolamu nakalajiza yolonga, “Uwiche goya mutuka wa heni wa ngondo.” Mutuka wa heye vy-ouwichigwe goya, Yolamu, mndewa wa Isilaeli na Ahasiya, mndewa wa Yuda, nawoka chila munhu kuli mutuka wa heye, nawaluta kiting’hana na Yehu. Naweting’hana kuli mgunda uwele nawali wa Naboti, Myesileeli.

²² Yolamu loyamuwene Yehu, nakamuuza, “Ndaze Yehu, nakuya kwa kikala goya?” Yehu nakamwidichila, “Kikala goya kwachi kuno kung’hali hana kufugamila jimalukolo na uhawi wa Yesebeli, mayako, ving’hali baha?”

²³ Yolamu nakagalamula mutuka wa heye na kubilima kuno yomlonjela Ahasiya, “Aku ndo kubelenhuka, Ahasiya!”

²⁴ Hamba Yehu nakahola upinde wa heye na msale wa heye na kumhoma Yolamu hagati ha mayega. Msale naukola mbaka naufika kuli nhumbula ya heye, naye baho du nakagwa mgati mwa mutuka wa heye.

²⁵ Yehu nakamlonjela Bidikali, yalingwendesa mutuka wa heye, “Umwinule na umtoze kuli mgunda uwele nawali wa Naboti, Myesileeli. Ukumbuchile heni na hegwe vyotuwele tukwendesa hamwe mituka ja hetwe kumbele kwa Ahabu, mhaza wa heye, mhela Mkulu Nguluwi loyalavile uloli awu kumuwala heye,

²⁶ ‘Zuwa likolile nandiyona danda ya Naboti na wanage, nani ndikomya ndokutowa kuli mgunda

wuwu.' Lelo, uhole lukuli lwa Yolamu na kulutoza kuli mgunda wa Naboti kota vyoyalonjile Mkulu Nguluwi."

Ahasiya kangubagama

²⁷ Ahasiya, mndewa wa Yuda, loyagawene galawile, nakajeza kusulupuka kwa kukolela nzila ya Beti-hagani. Yehu nakamuwinza kuno yotowa iyowe na kulonga, "Mumkopole naye kahi!" Nawo nawamhoma na msale kuno yawele kuli mutuka kuli nzila ya kulutila Guli habehi na muji wa Ibuleamu. Hamba nakabilimila Megido na kubagama yawele ako.

²⁸ Vitumagwa wa heye nawaupapa mtufi wa heye kuli mutuka wa heye na kuuhilika Yelusalemu, nawautila kuli vilaga vya chiundewa kuli muji wa Daudi.

²⁹ Ahasiya nayali yaluche kulongoza kuli Yuda kuli mwaka wa kumi na umwe wa ulongozi wa Yolamu, mwana wa Ahabu.

Yesebeli kangubagama

³⁰ Hamba Yehu nakaluta Yesileeli. Yesebeli loyahuliche mbuli ayi, nakenoliga kumeho kwa heye na kuziweka goya mnvili za heye na kulola kunze kwa kukolela kuli itubuli.

³¹ Yehu loyawele yokwinjila hali lwizi lwa muji, Yesebeli nakalonga, "Ndaze, kwanguya kwa kikala goya hegwe uwele kota Simuli, ulinguwakopola wakulu wa hegwe?"

³² Yehu nakalola kuchanya kuli itubuli na kulonga, "Whaani yawele ubanzi wa heni?" Vitumagwa weli ama wadatu nawamlola.

³³ Yehu nakalonga, “Mumtoze hasi ayo mdala.” Ahyo nawamtoza hasi na danda ya heye nayanela kuli lukanzi na Yehu nakendesa mutuka wa heye wa ngondo mchanya mwa lukuli lwa mdala ayo.

³⁴ Yehu nakenjila mgati mwa ng'handa ya chi-undewa na kalya na kunwa. Hamba nakalonga, “Mumtile ayo mdala yapanjilwe, kwa vila nayali mhinza wa mndewa.”

³⁵ Ila lowalawile leka walute kumtila, hawalu-fichile lukuli lweng'ha ila izeje lya mutwi na magulu na moko hela.

³⁶ Nawahiluka na kumlonjela Yehu mbuli ayi, naye nakalonga ahi, “Awu ndo ulonzi wa Mkulu Nguluwi woyaulonjile kwa kukolela chitumagwa wa heye Eliya, Mtishibe, yolong, ‘Mibwa jolya lukuli lwa Yesebeli kuli isi ya Yesileeli.

³⁷ Mtufi wa Yesebeli wowa kota midohe kumgunda kuli isi ya Yesileeli, kota haduhu munhu yawele koweza kumzela.’ ”

10

Ivyazi lya Ahabu lyangubagama

¹ Kuli muji wa Samaliya nakwali na wana makumi saba wa Ahabu. Ahyo Yehu nakandika baluwa na kulajiza baluwa ayo ihilikwe Samaliya kwa wakulu wa muji na kwa vilongozi na kwa walolezi wa wana wa Ahabu. Nakalonga,

²⁻³ “Hala du baluwa ayi hoifika kwa hegwe, mhagule munhu yawele na ludali ng'hatu hali wana wa mkulu wa hegwe na umuwiche kuli chigoda cha undewa cha mhaza wa heye, kwa vila hemwe mwanajo mituka ja ngondo na falasi na muji uwele na ngome na vinhu vya kitowela

ngondo. Hamba ulute kitowa kwa chiwalo cha ivyazi lya mkulu wa hegwe.”

⁴ Ila wakulu wa Samaliya nawadumba ng'hatu na kulonga, “Wone wandewa weli nawalemwela kitowa na Yehu, hetwe toweza ndaze?”

⁵ Lelo mlolezi wa ng'handu ya chiundewa na chilongozi wa muji na wasekulu na walingulolela wana nawalajiza usenga awu kwa Yehu, “Hetwe twa vitumagwa wa hegwe na todita choneche choulonga. Ila hatumhagula munhu yoneche leka yawe mndewa. Uдите lyoulyona linoga.”

⁶ Hamba Yehu nakawandichila baluwa ya keli, yolonga, “Wone hemwe mwa ubanzi wa heni na mwangunyhulichiza, mhole vitwi vya wana wa mkulu wa hemwe na muye kwa heni aku Yesileeli mitondo mhela kota awu.” Mhela awo wala wana makumi saba wa mndewa nawali wochikala hamwe na vilongozi wa muji wa Samaliya, wawele nawali wowalolela.

⁷ Baluwa ayo loiwafichile, wanhu wala nawawahola wala makumi saba wa mndewa na kuwadumula singo weng'ha. Nawawika vitwi vya hewo mgati mwa vidoto na kumhilichila Yehu ako Yesileeli.

⁸ Msenga loyafichile nakamlonjela Yehu, “Nawegala vitwi vya wana wa mndewa.” Aho ndo Yehu nakalonga, “Mviwiche kuli vilundo vili hali lwizi lwa muji, mvileche vikale kuko mbaka hamitondo.”

⁹ Hamitondo Yehu nakalawa mgati na kwima hali wanhu weng'ha na kulonga, “Mwahela nongwa. Heni ndo ndavile majesa gehile kumuwala mkulu wa heni na kumkopola, ila ndo whaani yawakopole awa weng'ha?

¹⁰ Mvizele kota haduhu ulonzi uwele Mkulu Nguluwi nakalonga kuwala ivyazi lya Ahabu na hawenele. Mkulu Nguluwi nakadita mbuli yila yoyalagane kwa kukolela chitumagwa wa heye Eliya.”

¹¹ Ahyo Yehu nakamkopola chila yumwe wa ivyazi lya Ahabu ako Yesileeli yawele nakasigala, hamwe na wakulu wa heye na goloko wa heye wa habehi na watambika wa heye. Hamlechile yoneche yawele mkomu.

Ivyazi lya Ahasiya lyangubagama

¹² Hamba Yehu nakoka Yesileeli na kuluta Samaliya. Loyawele mnzila habehi na ng'handu ya kutemela milaika ja ming'holo, iwele ndo Beti-ekedi ya wadima ming'holo,

¹³ Yehu naketing'hana na wanhu wa ivyazi lya Ahasiya, mndewa wa Yuda, nakauza, “Hemwe mwa whaani?” Nawamwidichila, “Hetwe twa ivyazi lya Ahasiya. Natuya kulilamsa ivyazi lya mndewa na lya mamu wa mndewa.”

¹⁴ Hamba Yehu nakalajiza, “Muwebate kuno wawele waku.” Ahyo nawawahola wanhu makumi gane na weli na kuwadumula singo hafungo ha ideho lya Beti-ekedi. Hamlechile yoneche yawele mkomu.

¹⁵ Yehu nakalawa hala na loyafichile mnzila naketing'hana na Yehonadabu, mwana wa Lek-abu, yawele nayali yoluta kumbochela. Yehu nakamlamsa na kulonga, “Ndaze, nhumbula ya hegwe naigoloka kwa heni kota nhumbula ya heni vyoigolochi kwa hegwe?” Yehonadabu nakedichila, “Ena.” Yehu nakalonga, “Wone ndo ahyo, umhe heni moko wa hegwe.” Nakamha

moko na Yehu nakamkwiniza kuli mutuka wa heye wa ngondo.

¹⁶ Yehu nakalonga, “Tulutase leka ukalole maya ga heni kwa Mkulu Nguluwi.” Ahyo nawaluta hamwe kwa mutuka wa heye.

¹⁷ Lowafichile Samaliya, Yehu nakalikopola ivyazi lyeng'ha lya Ahabu liwele nalisigala, nakawadumya kwa kiwhana na ulonzi wa Mkulu Nguluwi woyaulonjile kukolela Eliya.

Vitumagwa wa Baali wangubagama

¹⁸ Hamba Yehu nakawakungajiza wanhu weng'ha wa Samaliya na kuwalonjela, “Ahabu nakamkolela mijito Baali hado. Ila Yehu komkolela mijito mzidi.

¹⁹ Lelo muwacheme waloli weng'ha wa Baali na vitumagwa wa heye weng'ha na watambika wa heye weng'ha. Mlolele leka chila munhu yawe aho, kwa vila ndangugana kumlavila Baali nham-biko ng'hulu lukami. Yoneche yawele kolemwela kuya, holutilila kikala.” Ila Yehu nakadita ahyo kwa chiwalo cha majesa ga usugu leka yawad-umye vitumagwa weng'ha wa Baali.

²⁰ Yehu nakalonga, “Muwiche nHING'hano ng'hulu kwa lutogo lwa Baali.”

²¹ Hamba Yehu nakegala usenga kuli isi yeng'ha ya Isilaeli na vitumagwa weng'ha wa Baali nawoya, haduhu ne yumwe yawele hafichile. Nawamema mgati mwa ng'handaya ya Baali kulawa hali lwizi mbaka kuli kuduma kwa ng'handaya.

²² Yehu nakamlonjela yula yawele nayali yololela chihengo cha nguwo, “Wigale mikanzu

kwa chiwalo cha vitumagwa weng'ha wa Baali.” Yula munhu nakegala mikanzu.

²³ Hamba Yehu na Yehonadabu, mwana wa Lekabu, nawenjila mgati mwa ng'handanda ya Baali. Yehu nakawalonjela vitumagwa wa Baali, “Mlole chila honhu leka haleche kuwa na chitumagwa wa Mkulu Nguluwi hamwe na hemwe, ila ndo vitumagwa wa Baali hela.”

²⁴ Ahyo nawenjila mgati leka kulavya nhambiko ya kulakazwa. Mhela awu, Yehu nayali yawegale hanze wanhu wa heye makumi nane kuno yawakanyile kwa kulonga, “Wone yumwe wa hemwe komleka yasulupuche munhu yoneche yondilingumu wika mmoko mwa heye, kolipa kwa ukomu wa heye.”

²⁵ Yehu loyasindile kulavya nhambiko ya kulakazwa, nakawalajiza wamizi na vilongozi, “Mwinjile leka muwakopole weng'ha. Yaleche kusulupuka ne yumwe.” Lelo nawawakopola kwa ipanga. Wamizi na vilongozi nawazitoza kunze zila ng'huli, hamba nawenjila hali honhu ha izengo lya kufugamilwa lya Baali.

²⁶ Nawalihilika kunze mwa yila ng'handanda ya Baali lila izengo na kulilakaza kwa chiluli.

²⁷ Nawalibomola lila izengo lya kufugamilwa lya Baali hamwe na ng'handanda ya Baali, wanhu nawaidita ng'handanda ayo kuwa cholo kulawa mhela wula.

²⁸ Ahyo Yehu nakadumya kufugamilwa kwa Baali kuli isi ya Isilaeli.

²⁹ Ila nakawinza gehile ga Yeloboamu, mwana wa Nebati, yawele nakawambuza Waisilaeli ku-

dita gehile, gawele ndo kujifugamila jimalukolo ja milogota ja zahabu ako Beteli na Dani.

³⁰ Mkulu Nguluwi nakamlonjela Yehu, “Kwa vila nakweneza gagoloche hali heni na nakuliditila ivyazi lya Ahabu gala geng’ha gonganile kudita, walelwa wa hegwe wochikalisa kuli chigoda cha undewa cha Isilaeli mbaka lulelo lwa kane.”

³¹ Ila Yehu habatilile malajizo ga Mkulu Nguluwi, Nguluwi wa Isilaeli, kwa nhumbula ya heye yeng’ha. Halechile kudita gehile goyaditile Yeloboamu, yawele nakawambuza Waisilaeli kudita gehile.

Yehu kangubagama

³² Mhela awo Mkulu Nguluwi nakaluka kupunguza honhu ha isi ya Isilaeli. Hasaeli, mndewa wa Alamu, nakawasumya Waisilaeli hali honhu heng’ha ha isi ya hewo

³³ kulawila ubanzi wa kolilawilaga isanya mwa lwanda lwa Yolodani, kuli isi yeng’ha ya Gileadi, hawele ndo honhu ha Gadi na Lubeni na Manase na kulawila Aloeli habehi na ibindi lya Alinoni kukolela Gileadi mbaka Bashani.

³⁴ Madito ganji geng’ha ga ulongozi wa Yehu na geng’ha goyaditile na mbuli za heye za kusumya, nazandichigwa kuli chitabu cha kukumbuchila kwa wandewa wa Isilaeli.

³⁵ Yehu nakabagama na kutiligwa ako Samaliya. Yehoahasi mwanage, nakalongoza honhu ha heye.

³⁶ Yehu nakalongoza Isilaeli yawele Samaliya kwa miyaka makumi meli na nane.

11

*Ataliya kangulongoza ako Yuda
(2 Mihela 22:10-23:21)*

¹ Mhela Ataliya, mayake mndewa Ahasiya, loyawene kota mwanage nakabagama, nayali yonuwila kulidumya lulelo lweng'ha lwa chiundewa.

² Ila Yehosheba, mhinza wa mndewa Yeholamu, lumbulye Ahasiya, nakamhola kwa uviso Yoashi, mwana wa Ahasiya, kulawa hali wana wa mndewa wawele habehi kukopoligwa. Nakamuwika Yoashi hamwe na munhu wa kumhembuliza mwana wa heye mgati mwa chihengo cha kuwasa na kumvisa amo leka Ataliya yaleche kumona, ahyo hamkopole.

³ Yoashi nakasigala naye kwa mhela wa miyaka sita yawele yavisigwe mgati mwa ng'handanda ya Mkulu Nguluwi, mhela Ataliya loyawele yoilongoza isi.

Yoashi kanguditigwa yawe mndewa

⁴ Kuli mwaka wa saba, mtambika Yehoyada nakahilika wakulu wa vilundo vya mamiya na wamizi walingumwamila mndewa, nakalajiza wahilikwe kwa heye kuli ng'handanda ya Mkulu Nguluwi. Nakadita ilagano na hewo na kuwadita welahe kuli ng'handanda ya Mkulu Nguluwi. Ahyo nakawalajila mwana wa mndewa.

⁵ Nakawalajiza yolonga, “Ahi ndo vyomlinguganigwa kudita. Hemwe muwele kuli vilundo vidatu mlingwinjila kuli zamu kuli zuwa lya Kwesela, honhu hamwe ha kadatu ha hemwe wokwamila ng'handanda ya chiundewa

⁶ na honhu hamwe ha kadatu hanji wokwamila kuli lwizi lwa Suli na honhu hamwe ha kadatu hasigale, kuli lwizi luwele kumbele kwa wamizi. Ahi ndo vyomkwamila ng'handanda ya mndewa.

⁷ Namwe muwele kuli vilundo vili vinji, muwele mwangwesela kuli zuwa lya Kwesela, mweng'ha moyamila ng'handanda ya Mkulu Nguluwi honhu ha mndewa.

⁸ Mumzungulute mndewa kuno chila yumwe yawele na vinhu vya heye vya kitowa ngondo. Yoneche yawele kohejelela kuli misitali ja hemwe kanguganigwa kukopoligwa. Muwe hamwe na mndewa honeche hoyoluta.”

⁹ Wakulu wa vilundo vya mamiya nawadita kota vyowalajizwe na mtambika Yehoyada. Chila yumwe nakawahola wanhu wa heye, wala wawele nawali wokwinjila kuli zamu kuli zuwa lya Kwesela na wala wawele nawali woluta kwesela, nawo nawaluta kwa mtambika Yehoyada.

¹⁰ Mtambika nakawapa wala wakulu wa vilundo migoha na ngawo, viwele navyali vya mndewa Daudi, viwele navyali mgati mwa ng'handanda ya Mkulu Nguluwi.

¹¹ Wala wamizi, wawele chila yumwe yawele na vinhu vya heye vya kitowela ngondo mmoko mwake, nawema kumzunguluta mndewa, habehi na honhu ha kulavila nhambiko na ng'handanda ya Mkulu Nguluwi, kwaluchila ubanzi wa kusini mbaka ubanzi wa kasikazini mwa ng'handanda ya Mkulu Nguluwi.

¹² Hamba Yehoyada nakamlavya mgati Yoashi, mwana wa mndewa na kumvaliza

kofia ya chiundewa na kumha kalatasi ya ilagano na kumuwikula kota heye ndo mndewa. Nawambakaliza mafuta na wanhu nawatowa vimbamba na kutowa iyowe wolonga, “Mndewa yekale kwa mhela winji.”

¹³ Ataliya loyahuliche iyowe lya wamizi na wanhu wanji, nakaluta kwa wala wanhu hala kuli ng'handanda ya Mkulu Nguluwi.

¹⁴ Nakalola na kumona mndewa yemile habehi na izengo liwele habehi na lwizi lwa ng'handanda ya Nguluwi kota vyoyazowele. Vilongozi na wapemba mhalamhanda nawali hafungo ha mndewa na wanhu weng'ha wotowa lucheze na kupemba mhalamhanda. Ahyo Ataliya nakadadula mivalo ja heye na kulila, “Kubelenhuka! Kubelenhuka!”

¹⁵ Hamba mtambika Yehoyada nakawalajiza wakulu wa vilundo vya wamizi, “Mumhiliche Ataliya kunze hagati ha wamizi na mumkopole kwa ipanga munhu yoneche yalingumuwinza.” Kwa vila mtambika nayali yalonjile, “Hokopoligwa mgati mwa ng'handanda ya Mkulu Nguluwi.”

¹⁶ Ahyo nawamibata Ataliya na lowafichile hali honhu hawele falasi wangwinjililaga kuli ng'handanda ya mndewa, nawamkopola.

¹⁷ Hamba Yehoyada nakadita ilagano hali Mkulu Nguluwi na mndewa na wanhu, kota wowa wanhu wa Mkulu Nguluwi. Nakadita ilagano kahi hali mndewa na wanhu.

¹⁸ Hamba wanhu weng'ha wa isi nawaluta kuli ng'handanda ya Baali na kuibomola. Nawahabomola honhu ha kulavila nhambiko na jimalukolo na

kumkopola Matani, mtambika wa Baali hali aho honhu ha kulavila nhambiko. Hamba mtambika Yehoyada nakawawika wamizi wa kwamila ng'handanda ya Mkulu Nguluwi.

¹⁹ Nakawahola wakulu wa wamizi wa mamiya na Wakali na wanhu weng'ha wa isi, nawamhilika mndewa kulawa kuli ng'handanda ya Mkulu Nguluwi na kuluta kuli ng'handanda ya mndewa, kuno wokolela nzila ya lwizi lwa wamizi. Ahyo mndewa nakekalisa kuli chigoda cha heye cha undewa,

²⁰ ahyo wanhu weng'ha wa isi nawasangelala. Muji nausindamala kwa vila Ataliya nayali yakopoligwe kwa ipanga haluga ha mndewa.

²¹ Yoashi nakaluka kulongoza Yuda loyawele na miyaka saba.

12

*Yoashi kanguizenga kahi ng'handanda ya Nguluwi
ako Yuda*

(2 Mihela 24:1-16)

¹ Kuli mwaka wa saba wa ulongozi wa Yehu, mndewa wa Isilaeli, Yoashi nakaluka kulongoza Yuda ako Yelusalemu. Nakalongoza kwa miyaka makumi gane ako Yelusalemu. Mayake nayali yochemigwa Sibiya, kulawa Beeli-sheba.

² Yoashi nakadita ganojile hali Mkulu Nguluwi kwa miyaka jeng'ha, kwa vila mtambika Yehoyada nayali yomlangusa.

³ Hala honhu ha kufugamila milungu hahosigwe. Wanhu nawali wolutilila kulavya nhambiko na kufunyiza ubani ako.

⁴ Yoashi nakawalonjela watambika, “Mkunga-jize sendi zeng’ha ziwele zogaligwa kota nham-biko zelile hali ng’handanda ya Mkulu Nguluwi, zi-wele ndo sendi zikungajizwe kota kodi na sendi zibochelwe kulawa kwa wanhu walavile kwa vi-laho vya wanhu na sendi zigaligwe kwa kunuwila kuli ng’handanda ya Nguluwi.

⁵ Chila mtambika yabochele sendi kulawa kwa yumwe wa walolela ng’hano leka kuzenga honhu honeche hawifigwe kuli ng’handanda ya Nguluwi.”

⁶ Ila mbaka loufichile mwaka wa makumi meli na jidatu wa ulongozi wa mndewa Yoashi, watam-bika nawali wang’hali kuzenga kahi ng’handanda ya Nguluwi.

⁷ Ahyo mndewa Yoashi nakamchema mtam-bika Yehoyada na watambika wanji, nakawauza, “Lekachoni hamlinguzenga kahi ng’handanda ya Nguluwi hala habomoche? Mleche kuhola sendi mzidi kulawa kwa walolela ng’hano wa hemwe kwa chiwalo cha hemwe. Kwaluchila sambi sendi zeng’ha ziwe kwa chiwalo cha ng’handanda ya Ngu-luwi.”

⁸ Watambika nawakunda kota hawohola kahi sendi kulawa kwa wanhu na hawozenga kahi ng’handanda ya Mkulu Nguluwi.

⁹ Mtambika Yehoyada nakahola isanduku na kulitubula kuli chigubiko. Nakaliwika hafungo ha honhu ha kulavila nhambiko kuli ubanzi wa kudilo houkwinjila kuli ng’handanda ya Mkulu Nguluwi. Watambika wawele nawali wokwamila lwizi nawawika mgati mwa isanduku sendi zeng’ha ziwele nazigaligwa kuli ng’handanda ya Nguluwi.

¹⁰ Chila lowawene hana sendi nyinji kuli isanduku alyo, yalingwandika wa mndewa na mtambika mkulu nawoya na kuziwaza sendi azo zizigaligwe kuli ng'handanda ya Mkulu Nguluwi na kuziwika kuli vihako.

¹¹ Lowasindile kuziwaza nawawapa wanhu wawele nawahaguligwa kulolela mijito ja ng'handanda ya Mkulu Nguluwi. Kwa sendi azo nawawalipa wala wanhu wakolile mijito kuli ng'handanda ya Nguluwi, wawele ndo walinguhongola na walinguzenga

¹² na watema maganga. Nawagula mbawo na maganga ga kuhongoligwa kwa chiwalo cha kuzenjela kahi ng'handanda ya Mkulu Nguluwi na kwa chiwalo cha mijito jinji jeng'ha ja kuzenga.

¹³ Ila sendi zozigaligwe kuli ng'handanda ya Nguluwi hazitumiche kugongomanyila nyhelo za sendi ne mikasi ja kudumulila goya tambi ne visaye vya kumizila ne mhalamhanda ne vinhu viyage vyoneche vya zahabu ama sendi kwa chiwalo cha ng'handanda ya Mkulu Nguluwi.

¹⁴ Sendi zeng'ha nazihilikwa kwa wakola mijito wawele nawapegwa sendi azo kwa chiwalo cha kuzenga kahi ng'handanda ya Mkulu Nguluwi.

¹⁵ Wakola mijito wawele nawali wololela mijito aji nawali wa kukundigwa ng'hatu, ahyo hawangigwe kulajila ndaze vyowatumiye sendi azo.

¹⁶ Sendi zilawile kuli nhambiko ya nongwa na nhambiko za gehile, hazigaligwe kuli ng'handanda ya Mkulu Nguluwi, sendi azo nazali za mtambika.

¹⁷ Mhela awo Hasaeli, mndewa wa Alamu, nakaluta kuutowa muji wa Gati na kuuhola. Hamba nakagaluka leka yaitowe Yelusalemu.

¹⁸ Ila Yoashi, mndewa wa Yuda, nakavihola vinhu vyeng'ha vyelile vya wasekulu wa heye, viwele viwichigwe chiuyeng'ha na Yehoshafati na Yeholamu na Ahasiya, wawele ndo wandewa wa Yuda. Kahi nakahola ndolendole ziwele heye yuye nayali yaziwichile chiuyeng'ha hamwe na zahabu yeng'ha ifichigwe kuli ng'hano za ng'handu ya Mkulu Nguluwi na kuli ng'handu ya chiundewa, nakazihilika kwa Hasaeli, mndewa wa Alamu. Hamba heye Hasaeli nakoka Yelusalemu.

¹⁹ Mbuli zinji za ulongozi wa Yoashi na geng'ha goyaditile, nagandichigwa kuli chitabu cha kukumbuchila kwa wandewa wa Yuda.

²⁰ Vilongozi wa heye nawali wochijesa kumditila vibibi, ahyo nawamkopola Yoashi ako Milo kuli nzila ilingulutila Sila.

²¹ Vilongozi wawele nawamkopola, nawali Yosabadi, mwana wa Shimeati na Yehosabadi, mwana wa Shomeli. Hamba nawamtila kuli vilaga vya chiundewa kuli muji wa Daudi. Amasiya mwanage, nakawa mndewa honhu ha heye.

13

Yehoahasi kangulongoza Isilaeli

¹ Kuli mwaka wa makumi meli na gadatu ga ulongozi wa Yoashi, mwana wa Ahasiya, mndewa wa Yuda, Yehoahasi, mwana wa Yehu, nakaluka kulongoza Isilaeli yawele ako Samaliya. Nakalongoza kwa miyaka kumi na saba.

² Nakadita gehile hali Mkulu Nguluwi kwa kudita kota vyoyaditile Yeloboamu, mwana wa

Nebati, yawele nakawambuza wanhu wa Isilaeli kudita gehile. Yehoahasi hagalechile gehile ga heye.

³ Ahyo ng'halazi ya Mkulu Nguluwi naiwafika wanhu wa Isilaeli na kwa mhela winji Nguluwi nakawadita wanhu wa Isilaeli wasumigwe na Hasaeli, mndewa wa Alamu na Beni-hadadi, mwanage.

⁴ Yehoahasi nakamlanda Mkulu Nguluwi, naye Mkulu Nguluwi nakamhulichiza kwa vila nakona ndaze mndewa wa Alamu vyoyawele yowagaza ng'hatu wanhu wa Isilaeli.

⁵ Mkulu Nguluwi nakahilika mlohozi kwa chiwalo cha Isilaeli, nawo nawaloholigwa kulawa kuli ludali lwa Alamu. Ahyo Waisilaeli nawekala kuli ng'handu za hewo kwa kikala goya kota vyoiwele aho hamwande.

⁶ Ila hawagalechile gehile gawele Yeloboamu nakawambuza Waisilaeli kudita. Izengo lya mlungu Ashela nalilutilila kwimizwa ako Samaliya.

⁷ Hakuwele na chinhu chikulu chisigale kuli wamizi wa Yehoahasi, ila wakwina falasi makumi gahano na mituka ja ngondo kumi na wamizi wa kujenda kwa magulu elufu kumi, kwa vila mndewa wa Alamu nayali yawadumile wala waji na kuwadita kota nhimbwisi mhela wa kupulula nyhule.

⁸ Madito ganji ga ulongozi wa Yehoahasi na mbuli za heye zeng'ha, navyandichigwa kuli chitabu cha kukumbuchila kwa wandewa wa Isilaeli.

⁹ Yehoahasi nakabagama na kutiligwa ako

Samaliya. Yehoashi, mwanage, nakawa mndewa honhu ha heye.

Yehoashi kangulongoza Isilaeli

¹⁰ Kuli mwaka wa makumi gadatu na saba ga ulongozi wa Yoashi, mndewa wa Yuda, Yehoashi mwana wa Yehoahasi, nakaluka kulongoza Isilaeli ako Samaliya. Nakalongoza kwa miyaka kumi na sita.

¹¹ Yehoashi nakadita gehile hali Mkulu Nguluwi, halechile gehile goneche hali gala ga Yeloboamu, mwana wa Nebati, gawele nagawambuza Waisilaeli kudita gehile, ila nakalutilila nago.

¹² Madito ganji ga ulongozi wa Yehoashi na geng'ha goyaditile na ngondo ya heye yetowile kwa mong'ho na mng'honyo wa heye Amasiya, mndewa wa Yuda, navyandichigwa kuli chitabu cha kukumbuchila kwa wandewa wa Isilaeli.

¹³ Yehoashi nakabagama na kutiligwa kuli vilaga vya chiundewa ako Samaliya, hamwe na wandewa wa Isilaeli. Yeloboamu mwanage, nakawa mndewa honhu ha heye.

Kubagama kwa Elisha

¹⁴ Mloli Elisha nakatamika ng'hatu. Loyawele habehi kubagama Yehoashi, mndewa wa Isilaeli, nakaluta kumona. Loyafichile kwa Elisha, nakalila yolonga, "Mhaza wa heni! Mhaza wa heni! Mituka ja ngondo ja Isilaeli na wakwina falasi wa heye."

¹⁵ Elisha nakamlonjela, "Wigale upinde na misale jimwenga." Yehoashi nakavigala vinhu avyo.

¹⁶ Elisha nakamlonjela Yehoashi, mndewa wa Isilaeli, “Uhole upinde.” Loyaviholile vinhu avyo, Elisha nakawika moko ga heye mchanya mwa moko ga mndewa.

¹⁷ Elisha nakalonga, “Uchumule itubuli lya ubanzi wa kolilawilaga isanya,” naye nakachumula. Mloli Elisha nakalonga, “Utoze msale.” Naye nakatoza msale. Elisha nakalonga, “Msale wa kusumya kwa Mkulu Nguluwi, msale wa kuisumya Alamu. Kowasumya ng’hatu Waalamu ako Afeki.”

¹⁸ Hamba Elisha nakalonga, “Uhole misale,” naye mndewa wa Isilaeli nakajihola. Elisha nakamlonjela, “Jitowe misanga kwa ajo misale.” Nakajitowa misanga mala zidatu, hamba nakaleka.

¹⁹ Elisha, munhu wa Nguluwi nakazudila, nakalonga, “Lekachoni hutowile mala zihano ama mala sita? Wahaditile ahyo wahawadumile ng’hatu Waalamu. Lelo kowatowa mala zidatu hela.”

²⁰ Elisha nakabagama, nakatiligwa. Lelo, kuli chila mwaka vilundo vya wamizi wa Wamoabu navyali viwatowa wanhu wa Isilaeli.

²¹ Mhela umwenga, Waisilaeli lowawele womtila munhu, baho du nawachona chilundo cha wala wamizi wa Wamoabu chiluta kwa hewo, ahyo nawautoza wula mtufi mgati mwa chilaga cha Elisha, yula munhu nakazilipuka na kwima.

Kitowa ngondo hali Waisilaeli na Waalamu

²² Lelo Hasaeli, mndewa wa Alamu, nakawagaza ng’hatu wanhu wa Isilaeli mhela weng’ha wa ulongozi wa Yehoahasi.

²³ Ila Mkulu Nguluwi nakawonela isungu na kuwalajila uganililo. Nakawagalamchila kwa chiwalo cha ilagano lya heye kwa Abulahamu na Isaka na Yakobo. Kulawa mhela wula, nakaleka kuwadumya ne kuwawinga hali heye.

²⁴ Loyabagame Hasaeli, Beni-hadadi mwanage, nakalongoza honhu ha heye.

²⁵ Hamba Yehoashi, mwana wa Yehoahasi, nakamsumya Beni-hadadi mala zidatu na kujilohola miji jeng'ha ja Isilaeli jiwele najiholigwa mhela wa ulongozi wa Yehoahasi, mhaza wa heye.

14

Amasiya kangulongoza Yuda (2 Mihela 25:1-24)

¹ Kuli mwaka wa keli wa ulongozi wa Yehoashi, mwana wa Yehoahasi, mndewa wa Isilaeli, Amasiya, mwana wa Yoashi, mndewa wa Yuda, nakaluka kulongoza.

² Nayali na miyaka makumi meli na jihano loyaluche kulongoza. Nakalongoza ako Yelusalemu kwa mhela wa miyaka makumi meli na tisa. Mayake nayali yochemigwa Yehoadani, kulawa Yelusalemu.

³ Nakadita ganojile hali Mkulu Nguluwi, ila haiwele kota sekulu wa heye Daudi. Nakawinza nzila za mhaza wa heye, yawele ndo Yoashi.

⁴ Ila hala honhu ha kufugamila milungu hahawifigwe, wanhu nawalutilila kulavya nhambiko na kufunyziza ubani hali honhu aho.

⁵ Undewa wa heye lowimile nzinzili kuli isi ya heye, nakawakopola wala wang'hangala wawele nawamkopola mndewa, mhaza wa heye.

⁶ Ila hawawakopole wana wa walingukopola, kota vyoyandichigwe kuli chitabu cha Malajizo ga Musa, Mkulu Nguluwi vyoyalajize, “Wahaza waleche kukopoligwa kwa chiwalo cha gehile ga wana wa hewo na wana waleche kukopoligwa kwa chiwalo cha gehile ga wahaza wa hewo, chila munhu yakopoligwe kwa chiwalo cha gehile ga heye yuye.”

⁷ Amasiya ndo yawakopole Waedomu elufu kumi kuli Ibindi Iya Mwino na kuuhola muji wa Sela na kuuchema Yokiteeli, itagwa liwele lyangu-chemigwa kulawa mhela wula.

⁸ Hamba Amasiya nakawalajiza wasenga kwa Yehoashi, mwana wa Yehoahasi, mwana wa Yehu, mndewa wa Isilaeli, yolonga, “Uye titowe.”

⁹ Ila Yehoashi, mndewa wa Isilaeli, nakamwidichila Amasiya, mndewa wa Yuda, yolonga, “Zuwa limwe izuchila Iya mbigili Iya Lebanoni nalilajiza usenga kwa igodi Iya mwelezi liwele ako Lebanoni, ‘Mlavye mhinza wa hegwe yaholeche na msongolo wa heni.’ Hamba igongolo Iya kisolo Iya Lebanoni nalyuya na kulibiga lila izuchila Iya mbigili.

¹⁰ Ndikomya nakuwasumya Waedomu, nagwe kwangidaya. Witogole kwa kusumya kwa hegwe, Ila wikale haluga ha hegwe. Lekachoni kwangu-gana kigalila magazo gawele gokudumya gwegwe na wanhu wa Yuda?”

¹¹ Ila Amasiya hahulichize. Ahyo Yehoashi, mndewa wa Isilaeli, nakaluta kitowa na Amasiya,

mndewa wa Yuda ako Beti-shemeshi kuli isi ya Yuda.

¹² Wanhu wa Yuda nawalemwela hali wanhu wa Isilaeli na chila munhu nakabilimila kaye kwa heye.

¹³ Yehoashi, mndewa wa Isilaeli, nakamibata Amasiya, mndewa wa Yuda, mwana wa Yoashi, mwana wa Ahasiya, ako Beti-shemeshi. Hamba Yehoashi nakaluta Yelusalemu na kubomola lukanzi lwa muji wa Yelusalemu kwaluchila kuli Lwizi lwa Efulaimu mbaka kuli Lwizi lwa Hafungo, utali wa mita miya mbili.

¹⁴ Nakahola zahabu zeng'ha na sendi na vinhu vyeng'ha viwele mgati mwa ng'handu ya Mkulu Nguluwi na kuli ng'hano za ng'handu ya chiundewa. Nakawahola kahi wapogozi wa ngondo na kuhiluka Samaliya.

¹⁵ Madito ganji geng'ha ga ulongozi wa Yehoashi na geng'ha goyaditile, hamwe na kitowa kwa mong'ho na mng'honyo wa heye Amasiya, mndewa wa Yuda, navyandichigwa kuli chitabu cha kukumbuchila kwa wandewa wa Isilaeli.

¹⁶ Yehoashi nakabagama na kutiligwa ako Samaliya hamwe na wandewa wa Isilaeli, kuli vilaga vya chiundewa. Yeloboamu mwanage, nakawa mndewa honhu ha heye.

Kubagama kwa mndewa Amasiya

¹⁷ Amasiya mwana wa Yoashi, mndewa wa Yuda, nakekala kwa miyaka kumi na jihano kulawa loyabagame Yehoashi, mwana wa Yehoahasi, mndewa wa Isilaeli.

¹⁸ Madito ganji ga ulongozi wa Amasiya, nagandichigwa kuli chitabu cha kukumbuchila kwa wandewa wa Yuda.

¹⁹ Nawali wochijesa kumditila mbuli yihile Amasiya ako Yelusalemu, naye Amasiya nakabilimila Lakishi. Nawawalajiza wanhu wamuwinze ako Lakishi na kumkopola kuko.

²⁰ Mtufi wa heye naugaligwa mchanya mwa falasi na kutiligwa ako Yelusalemu kuli vilaga vya chiundewa kuli muji wa Daudi.

²¹ Hamba wanhu weng'ha wa Yuda nawamhola Usiya yawele na miyaka kumi na sita na kumdita yawe mndewa honhu ha Amasiya, mhaza wa heye.

²² Amasiya loyabagame, mndewa Usiya ndo yauzenjile kahi muji wa Elasi na kuuhilusa kwa Yuda.

Yeloboamu wa keli kangulongoza Isilaeli

²³ Kuli mwaka wa kumi na jihano wa ulongozi wa Amasiya, mwana wa Yoashi, mndewa wa Yuda, Yeloboamu, mwana wa Yehoashi, mndewa wa Isilaeli, nakaluka kulongoza ako Samaliya. Nakalongoza kwa mhela wa miyaka makumi gane na umwe.

²⁴ Nakadita wihe hali Mkulu Nguluwi na halechile gehile ne gamwe ga Yeloboamu, mwana wa Nebati, yawele nakawambuza Waisilaeli kudita gehile.

²⁵ Ndo yuye yajihilule mbaka ja Isilaeli kwaluchila Lebo-hamati mbaka kuli bahali ya Alaba, kwa kiwhana na ulonzi wa Mkulu Nguluwi, Nguluwi wa Isilaeli, ulonjigwe kwa

kukolela chitumagwa wa heye Yona, mwana wa Amitayi, mloli kulawa Gati-hefeli.

²⁶ Mkulu Nguluwi nakagona magazo makulu gowapatile Waisilaeli, kwa vila hakuwele na munhu yoneche wa kuwatanza.

²⁷ Kwa vila Mkulu Nguluwi halonjile kota koidumya ng'hatu Isilaeli muisi, nakawalohola kwa moko wa Yeloboamu, mwana wa Yehoashi.

²⁸ Madito ganji ga ulongozi wa Yeloboamu na geng'ha goyaditile na mbuli zeng'ha, hamwe na ndaze vyoyaihiluse Damasiko na Hamati kwa Isilaeli, jiwele najali ja Yuda, navyandichigwa kuli chitabu cha kukumbuchilwa kwa wandewa wa Isilaeli.

²⁹ Yeloboamu nakabagama ako Isilaeli na kutiligwa kuli vilaga vya chiundewa. Sekaliya mwanage, nakawa mndewa honhu ha heye.

15

Usiya kangulongoza Yuda (2 Mihela 26:1-23)

¹ Kuli mwaka wa makumi meli na saba wa ulongozi wa Yeloboamu, mndewa wa Isilaeli, Usiya mwana wa Amasiya, mndewa wa Yuda, nakaluka kulongoza.

² Nakaluka kulongoza loyawele na miyaka kumi na sita. Nakalongoza ako Yelusalemu kwa miyaka makumi gahano na mili. Mayake nayali yochemigwa Yekoliya, kulawa Yelusalemu.

³ Usiya nakadita ganojile hali Mkulu Nguluwi, kota vyoyaditile Amasiya, mhaza wa heye.

⁴ Ila hala honhu ha kufugamila milungu hahaw-
ifigwe. Wanhu nawalutilila kulavya nhambiko na
kufunyiza ubani hali honhu aho.

⁵ Mkulu Nguluwi nakamtowa mndewa kwa
utamwa wa ngozi mbaka loyabagame. Nayali
yochikala kuli ng'handu ibaguligwe. Yotamu,
mwana wa mndewa, nayali yoilolela ng'handu ya
mndewa na kuwalongoza wanhu wa isi ayo.

⁶ Madito ganji ga ulongozi wa Usiya na geng'ha
goyaditile, nagandichigwa kuli chitabu cha
kukumbuchila kwa wandewa wa Yuda.

⁷ Usiya nakabagama na kutiligwa kuli muji wa
Daudi. Yotamu mwanage, nakalongoza honhu ha
heye.

Sekaliya kangulongoza Isilaeli

⁸ Kuli mwaka wa makumi gadatu na nane ja
ulongozi wa Asaliya, mndewa wa Yuda, Sekaliya,
mwana wa Yeloboamu, nakaluka kulongoza Isi-
laeli, nayali mndewa wa Isilaeli kuli Samaliya.
Nakalongoza kwa mhela wa myezi sita.

⁹ Sekaliya nakadita gehile hali Mkulu Nguluwi,
kota mhaza wa heye vyoyaditile. Hagalechile
gehile ga Yeloboamu, mwana wa Nebati, yawele
nakawambuza Waisilaeli kudita gehile.

¹⁰ Shalumu, mwana wa Yabeshi, nayali na ma-
jesa ga kumditila vibibi Sekaliya. Ahyo nakamtowa
hali wanhu mbaka nakamkopola, hamba naka-
longoza honhu ha heye.

¹¹ Madito ganji ga ulongozi wa Sekaliya, na-
gandichigwa kuli chitabu cha kukumbuchila kwa
wandewa wa Isilaeli.

¹² Lelo ulonzi wa Mkulu Nguluwi ulonjigwe kwa mndewa Yehu, kwa kulonga, “Walelwa wa hegwe wochikalisa kuli chigoda cha undewa cha Isilaeli mbaka lulelo lwa kane.” Nayali ahyo.

Shalumu kangulongoza Isilaeli

¹³ Shalumu, mwana wa Yabeshi nakawa mndewa kuli mwaka wa makumi gadatu na tisa ga ulongozi wa Usiya, mndewa wa Yuda. Nakalongoza ako Samaliya kwa mwezi umwe.

¹⁴ Hamba Menahemu, mwana wa Gadi, nakalawa Tilisa na kuluta Samaliya. Nakamtowa na kumkopola Shalumu, mwana wa Yabeshi, hamba nakawa mndewa honhu ha heye.

¹⁵ Madito ganji geng'ha ga ulongozi wa Shalumu na kukopola koyaditile, navyandichigwa kuli chitabu cha kukumbuchila kwa wandewa wa Isilaeli.

¹⁶ Mhela wula Menahemu loyawele mnzila kulawa Tilisa, nakautowa muji wa Tifusa na kuwadumya wanhu wawele mgati mwake na wala wawele honhu ha habehi, kwa vila nawalema kumchumulila lwizi lwa hewo. Nakaidumya Tifusa yeng'ha na kuwatumbula mida wadala weng'ha wawele na himila.

Menahemu kangulongoza Isilaeli

¹⁷ Kuli mwaka wa makumi gadatu na tisa wa ulongozi wa Usiya, mndewa wa Yuda, Menahemu mwana wa Gadi, nakawa mndewa wa Isilaeli. Nakalongoza ako Samaliya kwa mhela wa miyaka kumi.

¹⁸ Nakadita gehile hali Mkulu Nguluwi. Kuli mhela wa ulongozi wa heye weng'ha, halechile

gehile ga Yeloboamu, mwana wa Nebati, yawele nakawambuza Waisilaeli kudita gehile.

¹⁹ Hamba, Tigilati-pileseli mndewa wa Ashulu, nakaitowa Isilaeli. Menahemu, mndewa wa Isilaeli, nakamha kilo elufu makumi gadatu na zine (34,000) za sendi leka yamtanze kwimiza nzinzili ulongozi wa heye kuli isi ya Isilaeli.

²⁰ Menahemu nakapata sendi azo kwa lupichi kulawa Isilaeli. Chila yawele na lufufu nayali yoganigwa kulavya migwala makumi gahano ja sendi jiwele nakapegwa mndewa wa Ashulu. Ahyo mndewa wa Ashulu nakelavya na halutilile kikala Isilaeli.

²¹ Madito ganji geng'ha ga ulongozi wa Menahemu na geng'ha goyaditile, nagandichigwa kuli chitabu cha kukumbuchila kwa wandewa wa Isilaeli.

²² Menahemu nakabagama. Pekahiya mwanage, nakawa mndewa honhu ha heye.

Pekahiya kangulongoza Isilaeli

²³ Kuli mwaka wa makumi gahano wa ulongozi wa Usiya, mndewa wa Yuda, Pekahiya, mwana wa Menahemu, nakawa mndewa wa Isilaeli ako Samaliya. Nakalongoza kwa mhela wa miyaka mili.

²⁴ Pekahiya nakadita gehile hali Mkulu Ngu-luwi. Hagalechile gehile ga Yeloboamu, mwana wa Nebati, yawele nakawambuza Waisilaeli kudita gehile.

²⁵ Peka, mwana wa Lemaliya, yawele ndo yumwe wa vilongozi wa wamizi wa Pekahiya, nayali yochijesa kumditila vibibi Pekahiya. Nakawahola wanhu makumi gahano wa Gileadi

na kumkopola Pekahiya, hamwe na Aligobu na Aliya, kuli ngome ya ng'handu ya chiundewa ako Samaliya. Ahyo, Peka nakamkopola Pekahiya, hamba nakawa mndewa honhu ha heye.

²⁶ Madito ganji ga ulongozi wa Pekahiya na geng'ha goyaditile, nagandichigwa kuli chitabu cha kukumbuchila kwa wandewa wa Isilaeli.

Peka kangulongoza Isilaeli

²⁷ Kuli mwaka wa makumi gahano na mili wa ulongozi wa Usiya mndewa wa Yuda, Peka mwana wa Lemaliya, nakawa mndewa wa Isilaeli ako Samaliya. Nakalongoza kwa mhela wa miyaka makumi meli.

²⁸ Nakadita gehile hali Mkulu Nguluwi, hagatechile gehile ga Yeloboamu, mwana wa Nebati, yawele nakawambuza wanhu wa Isilaeli kudita gehile.

²⁹ Mhela wa ulongozi wa Peka, mndewa wa Isilaeli, Tigilati-pileseli, mndewa wa Ashulu, nakoya na kuuboka muji wa Iyoni na muji wa Abeli-beti-maaka na muji wa Yanoa na muji wa Kedeshi na muji wa Hasoli na mkowa wa Gileadi na mkowa wa Galilaya, hamwe na mkowa weng'ha wa Nafutali, nakawosa wanhu na kuwegala Ashulu.

³⁰ Hamba Hosheya, mwana wa Ela, nayali yochijesa kumditila gehile Peka, mwana wa Lemaliya. Nakamtowa na kumkopola Lemaliya, hamba nakawa mndewa honhu ha heye, kuli mwaka wa makumi meli wa ulongozi wa Yotamu, mwana wa Usiya.

³¹ Madito ganji ga ulongozi wa Peka na geng'ha goyaditile, nagandichigwa kuli chitabu cha kukumbuchila kwa wandewa wa Isilaeli.

*Yotamu kangulongoza Yuda
(2 Mihela 27:1-9)*

³² Kuli mwaka wa keli wa ulongozi wa Peka, mwana wa Lemaliya, mndewa wa Isilaeli, Yotamu, mwana wa Usiya, mndewa wa Yuda, nakaluka kulongoza ako Yuda.

³³ Nayali na miyaka makumi meli na jihano loyaluche kulongoza. Naye nakalongoza ako Yelusalemu kwa mhela wa miyaka kumi na sita. Mayake nayali yochemigwa Yelusha, mhinza wa Sadoki.

³⁴ Nakadita ganojile hali Mkulu Nguluwi, kota vila Usiya, mhaza wa heye, vyoyaditile.

³⁵ Ila honhu ha kufugamila milungu hahosigwe. Wanhu nawalutilila kulavya nhambiko na kufun-yiza ubani ako. Yotamu nakazenga kahi lwizi lwa kuchanya lwa ng'handanda ya Mkulu Nguluwi.

³⁶ Madito ganji ga ulongozi wa Yotamu na geng'ha goyaditile, nagandichigwa kuli chitabu cha kukumbuchila kwa wandewa wa Yuda.

³⁷ Mhela wa ulongozi wa Yotamu, Mkulu Nguluwi nakaluka kuwalajiza Lesini, mndewa wa Alamu na Peka, mwana wa Lemaliya, mndewa wa Isilaeli, leka waitowe Yuda.

³⁸ Yotamu nakabagama na kutiligwa kuli vilaga vya chiundewa kuli muji wa Daudi. Ahasi, mwan-age nakalongoza honhu ha heye.

16

Ahasi kangulongoza Yuda

(2 Mihela 28:1-27)

¹ Kuli mwaka wa kumi na saba wa ulongozi wa Peka, mwana wa Lemaliya, mndewa wa Isilaeli, Ahasi mwana wa Yotamu, mndewa wa Yuda, nakaluka kulongoza.

² Ahasi nayali na miyaka makumi meli loyaluche kulongoza. Nakalongoza ako Yelusalemu kwa mhela wa miyaka kumi na sita. Nakadita vilivinji na sekulu wa heye Daudi, heye haditile ganojile hali Mkulu Nguluwi, Nguluwi wa heye.

³ Nakawinza nzila ya wandewa wa Isilaeli na kumlavya mwanage leka yawe nhambiko kuli chiluli, yowinza vihendo vya kuzudiza vya wanhu wa isi wawele Mkulu Nguluwi nayali yawawinjile hali wanhu wa Isilaeli.

⁴ Ahasi nakalavya nhambiko na kufunyiza ubani honhu ha kufugamila milungu na mchanya mwa vidunda na hasi ha chila igodi liwele na mahamba madodi.

⁵ Hamba Lesini, mndewa wa Alamu na Peka, mwana wa Lemaliya, mndewa wa Isilaeli, nawaluta kitowa ngondo na wanhu wa Yelusalemu na kumzunguluta Ahasi kwa wamizi, ila nawalemwela kumsumya.

⁶ Mhela awo Lesini, mndewa wa Alamu nakauhilula muji wa Elasi kwa Waalamu kwa kuwawinga wanhu wa Yuda. Hamba Waedomu nawaluta kikala Elasi, nawo wangikala ako kulawa mhela awo.

⁷ Ahasi nakawalajiza wasenga kwa Tigilati-pileseli, mndewa wa Ashulu, yolonga, “Heni nda

chitumagwa wa hegwe wakitumbila. Uye undohole kulawa kwa wandewa wa Ashulu na wa Isilaeli, walingunhowa.”

⁸ Ahasi kahi nakahola sendi na zahabu kuli ng'handanda ya Mkulu Nguluwi na kuli ng'hano ya ng'handanda ya mndewa na kuzilajiza kwa Tigilati-pileseli, mndewa wa Ashulu kota ndolendole.

⁹ Mndewa wa Ashulu nakamwidichila Ahasi kwa kuutowa muji wa Damasiko na kuuhola. Nakawalavya wenyeng'haye wa Damasiko mbaka Kili na kumkopola Lesini.

¹⁰ Hamba mndewa Ahasi nakaluta Damasiko kiting'hana na Tigilati-pileseli, mndewa wa Ashulu. Loyawele ako nakona honhu ha kulavila nhambiko, ahyo nakalajiza kwa mtambika Uliya kalatasi icholigwe honhu ha kulavila nhambiko, hamwe na malajizo ga ndaze vyowozenga.

¹¹ Mtambika Uliya nakazenga honhu ha kulavila nhambiko kwa kiwhana na mndewa Ahasi vyoyalajize kulawa Damasiko. Nakasinda kuzenga mndewa Ahasi yang'hali kuhiluka.

¹² Mndewa Ahasi loyahiluche kulawa Damasiko, nakahona aho honhu ha kulavila nhambiko, nakahahejelela na kulavya nhambiko mchanya mwake.

¹³ Nakalavya nhambiko ya kulakazwa na ya nyhule na ya kunwa na kumizila danda ya nhambiko za heye za kikala goya mchanya mwa aho honhu ha kulavila nhambiko.

¹⁴ Mndewa Ahasi nakahosa hala honhu ha kulavila nhambiko ha katali ha shaba hawele hali ng'handanda ya Mkulu Nguluwi na kuhawika ubanzi wa kasikazini mwa honhu ha kulavila nhambiko hanyale hawele hagati ha lwizi lwa ng'handanda ya

Mkulu Nguluwi.

¹⁵ Hamba mndewa Ahasi nakalajiza hino kwa mtambika Uliya, “Kuwala aho honhu ha kulavila nhambiko hakulu hanyale, ulavye nhambiko ya hamitondo ya kulakazwa na ya matinazo ya nyhule na nhambiko ya mndewa ya kulakazwa na ya nyhule, hamwe na nhambiko ya kulakazwa ya wanhu weng'ha wa isi na nhambiko ya hewo ya nyhule na ya chakunwa. Umizile danda yeng'ha ya nhambiko za kulakazwa na nhambiko zingi mchanya mwa honhu ha kulavila nhambiko hanyale. Ila heni ndotumiya hala honhu ha kulavila nhambiko ha katali kwa kuuza ulonzi wa Nguluwi.”

¹⁶ Mtambika Uliya nakadita kota vyoyalajizwe na mndewa Ahasi.

¹⁷ Mndewa Ahasi nakosa mabamba ga hafungo gawele nagali gabatililwe na fulemu na kusa visaye kulawa kuli zila fulemu. Nakosa lila ibiga likulu kuli jila mibuguma ja shaba jilingubatilila na kuliwika kuli chikalilo cha iganga.

¹⁸ Kwa lutogo lwa mndewa wa Ashulu, kahi nakosa lila ihema liwele nalyali lyangutumiwa kuli zuwa lya kwesela na kusa kahi yila nzila ya chiundewa ya kwinjilila kuli ng'handu ya Mkulu Nguluwi.

¹⁹ Lelo Madito ganji ga ulongozi wa mndewa Ahasi, nagandichigwa kuli chitabu cha kukumbuchila kwa wandewa wa Yuda.

²⁰ Ahasi nakabagama na kutiligwa kuli muji wa Daudi. Hesekeya, mwanage nakalongoza honhu ha heye.

17

Hosheya kangulongoza Isilaeli

¹ Kuli mwaka wa kumi na mbili wa ulongozi wa Ahasi, mndewa wa Yuda, Hosheya, mwana wa Ela, nakawa mndewa wa Isilaeli ako Samaliya. Nakalongoza ako kwa miyaka tisa.

² Nakadita gehile hali Mkulu Nguluwi, ila haiwele kota wandewa wanji wa Isilaeli, wamlongole.

³ Shalimanesa, mndewa wa Ashulu nakamtowa mndewa Hosheya. Hamba Hosheya nakawa chitumagwa wa Shalimanesa na kumlavila kodi.

⁴ Ila mndewa wa Ashulu nakavizela kota Hosheya nakabelenhuka, kwa vila nayali yawalajize wasenga kwa So, mndewa wa Misili na halutilile kulipa kodi kota vyoyawele yodita kuli chila mwaka. Ahyo, Shalimanesa nakamibata na kumuwika mchinweng'ho.

Kulemwela kwa Samaliya

⁵ Hamba mndewa wa Ashulu nakaitowa isi yeng'ha, naketowa na wamizi wa muji wa Samaliya na kuuzunguluta kwa wamizi wa mhela wa miyaka jidatu.

⁶ Kuli mwaka wa tisa wa ulongozi wa Hosheya, mndewa wa Ashulu nakauhola muji wa Samaliya na kuwahola wanhu wa Isilaeli na kuwahilika Ashulu. Nakawawika ako kuli muji wa Hala na wamwenga nakawawika habehi na lwanda lwa Haboli kuli mkowa wa Gosani na kuli miji ja Wamedu.

Waisilaeli wanguluta kuli isi ya chijenzi kwa chiwalo cha gehile

⁷ Aga geng'ha nagalawila kwa vila Waisilaeli nawadita gehile hali Mkulu Nguluwi, Nguluwi wa hewo, yawele nakawalavya kulawa Misili hali ulongozi wa ludali lwa Falao, mndewa wa Misili, ila nawajifugamila milungu

⁸ na kuwinza vihendo vya wanhu wa isi zinji wawele Mkulu Nguluwi nayali yawawinjile hali hewo, hamwe na vihendo viwele wandewa wa Isilaeli nawali wavigalile.

⁹ Wanhu wa Isilaeli nawajeza kudita mbuli kwa uviso leka kumvisa Mkulu Nguluwi, Nguluwi wa hewo, mbuli ziwele haziwele goya. Nawezenjela honhu ha kufugamila milungu kuli vijiji vya hewo mbaka kuli miji jiwele na ngome.

¹⁰ Nawawika maganga ga kufugamilwa na mizengo ja Ashela mchanya mwa chila chidunda chiwele ng'wemang'wema na hasi ha chila igodi liwele na mahamba madodi.

¹¹ Nawafunyiza ubani kuli chila honhu ha kulavila nhambiko, kota vyowaditile wala wanhu wa isi zinji wawele Mkulu Nguluwi nayali yawawinjile hali hewo. Nawadita mbuli zihile ziwele nazimzudiza Mkulu Nguluwi.

¹² Nawajifugamila jimalukolo, hanga Mkulu Nguluwi nayali yalongile, "Mleche kudita mbuli azo."

¹³ Mkulu Nguluwi nakawalajiza waloli na walingulola wa heye weng'ha leka waikanye Isilaeli na Yuda, yolonga, "Mzileche nzila za hemwe zihile, mibatilile mizilo ja heni na malajizo ga heni na kuwinza malajizo gondiwapele wasekulu wa hemwe kwa kukolela vitumagwa wa heni waloli."

¹⁴ Ila hawahulichize, nawali na nhumbula zigagadale kota wasekulu wa hewo, wawele hawamkundile Mkulu Nguluwi, Nguluwi wa hewo.

¹⁵ Nawajilema mizilo ja heye na ilagano ya-liditile na wasekulu wa hewo na makanyo goy-awapele. Nawajifugamila jimalukolo jilihela utanzi mbaka nawo nawali walihela utanzi kahi. Nawawinza vihendo vya wanhu wa isi wawele habehi na hewo, hanga Mkulu Nguluwi nayali yawakanyile kwa kuwalonjela, “Mleche kudita kota vyowalingudita.”

¹⁶ Nawagaleka malajizo geng'ha ga Mkulu Ngu-luwi, Nguluwi wa hewo na kigongomanyila ji-malukolo mili kwa kiwhana na ilogota na izengo lya Ashela. Nawavifugamila vinhu vyeng'ha vya kuli ulanga na kumkolela mijito Baali.

¹⁷ Nawawalavya wana wa hewo walume na wadala kota nhambiko kuli chiluli. Nawalagula na kuhawila na kiguza hewo wawo kuli kudita wihe hali Mkulu Nguluwi na kumzudiza.

¹⁸ Lelo Mkulu Nguluwi nakawa na ng'halazi ng'hatu na wanhu wa Isilaeli na kuwawinga hali heye. Nhanzi ya Yuda iliyeka ndo iponile.

¹⁹ Ila wanhu wa Yuda nawo hawajiwinzile mizilo ja Mkulu Nguluwi, Nguluwi wa hewo. Nawawinza vihendo vigaligwe na Waisilaeli.

²⁰ Ahyo Mkulu Nguluwi nakawalema Waisilaeli weng'ha, nakawagaza na kuwaleka mmoko mwa wang'honyo wang'ang'ale, hamba nakawawinga hali heye.

²¹ Hamwande Mkulu Nguluwi loyawabagule wanhu wa Isilaeli kulawa kuli ivyazi lya Daudi,

nawamdita Yeloboamu, mwana wa Nebati, yawe mndewa wa hewo. Yeloboamu nakawadita wanhu wa Isilaeli wamleche Mkulu Nguluwi na kudita gehile ng'hatu.

²² Waisilaeli nawadita gehile kota goyaditile Yeloboamu, mwana wa Nebati, hawagalechile,

²³ mbaka Mkulu Nguluwi nakawawinga hali heye, kota vila vyoyawakanyile kwa kukolela vitumagwa wa heye weng'ha, wawele ndo waloli. Ahyo wanhu wa Isilaeli nawaholigwa kulawa kuli isi ya hewo wawo na kuhilikwa kuli isi ya Ashulu, kuwele wangikala ako kulawa mhela awo.

Wanhu wa isi zinji wanguganigwa kikala Samaliya

²⁴ Hamba mndewa wa Ashulu nakawegala wanhu kulawa Babuloni na Kuta na Ava na Hamati na Sefalivaimu na kuwawika kuli miji ja Samaliya honhu ha wanhu wa Isilaeli. Nawaiholi Samaliya na kikala kuli miji jake.

²⁵ Mhela lowaluche kikala amo, hawamdumbile Mkulu Nguluwi, ahyo Mkulu Nguluwi nakalajiza misimba hali hewo, misimba ajo najiwakopola wamwe wa hewo.

²⁶ Hamba wanhu nawamlonjela mndewa wa Ashulu, “Wanhu wawele nakuwahola kula na kuwawika kuli miji ja Samaliya, hawavizelele choyalinguchigana mlungu wa isi ayo. Ahyo mlungu yula nakalajiza misimba hali hewo, misimba ajo najiwakopola.”

²⁷ Mndewa wa Ashulu nakalajiza, “Mumhole mtambika yumwe hali wala tuwaholile kulawa Samaliya, mumhiluse leka yekale ako na

kuwalangusa wanhu malajizo ga mlungu wa isi ayo.”

²⁸ Ahyo yumwe wa wala watambika waholigwe kulawa Samaliya nakaluta kikala Beteli na kuwalangusa wanhu vyoilinguganigwa kumdumba Mkulu Nguluwi.

²⁹ Ila wanhu wa isi zinji wegaligwe Samaliya, nawegongomanyila milungu ja hewo kuli miji jimwenga hali honhu howalingikala na kujiwika kuli honhu ha kufugamila milungu jiwele wanhu wa Samaliya nawali wajigongomanye.

³⁰ Wanhu wa Babuloni nawagongomanya limalukolo lya Sukoti-benoti leka liwe ndo mlungu wa hewo. Wanhu kulawa Kuti nawagongomanya limalukolo lya Neligali na wanhu kulawa Hamati nawagongomanya limalukolo lya Ashima

³¹ na Waavi nawagongomanya jimalukolo ja Nibuhasi na Talitaki. Wasefalivaimu nawawalavya wana wa hewo walume na wadala leka wawe nhambiko za kulakazwa na chiluli kwa Adilameleki na Anameleki, milungu ja Sefalivaimu.

³² Wanhu wano kahi nawamfugamila Mkulu Nguluwi, ila nawawahagula wanhu wa hewo leka wawe watambika hali honhu ha kufugamila milungu ja hewo.

³³ Ahyo nawamfugamila Mkulu Nguluwi, ila kahi nawajikolela mijito milungu ja hewo kwa kiwhana na vihendo vya wanhu wa isi yowalawile.

³⁴ Wang'hali wanguwinza vihendo vya hewo vya katali kulawa mhela wula. Hawalingumfugamila Mkulu Nguluwi ne kibatilila nhaguso ne malajizo ga heye ne

malajizo ganji ne mizilo jiwele Mkulu Nguluwi nayali yawapele wanhu wa lulelo lwa Yakobo, yawele nakamchema Isilaeli.

³⁵ Mhela Mkulu Nguluwi loyaditile ilagano na Waisilaeli, nakawalajiza yolonga, “Mleche kujifugamila milungu ne kujikolela mijito ne kujilavila nhambiko.

³⁶ Ila mofugamila heni Mkulu Nguluwi, ndiwalavile kulawa Misili kwa ludali na mong'ho ng'hatu. Mofugamila heni na kundavila nhambiko.

³⁷ Mhela weng'ha moganigwa kilolela leka mibatilile malajizo na mizilo ja heni viwele nanyandika kwa chiwalo cha hemwe. Mleche kujifugamila milungu.

³⁸ Mleche kusemwa ilagano lyondiliditile na hemwe, mleche kujifugamila milungu.

³⁹ Ila mofugamila heni Mkulu Nguluwi, Nguluwi wa hemwe, mbele ndowalohola kulawa mmoko mwa wang'honyo wa hemwe weng'ha.”

⁴⁰ Ila wanhu awo hawahulichize, nawalutilila kudita kota vyowaditile aho hamwande.

⁴¹ Kulawa mhela wula, wanhu kulawa zila isi zinji nawalutilila kujifugamila jimalukolo ja hewo, hanga nawali womfugamila Mkulu Nguluwi. Wana na wazukulu wa hewo wangulutilila kudita kota wasekulu wa hewo vyowaditile.

18

Hesekiya kangulongoza Yuda

¹ Kuli mwaka wa kadatu wa ulongozi wa Hosheya, mwana wa Ela, mndewa wa Isilaeli,

Hesekiya, mwana wa Ahasi, mndewa wa Yuda, nakaluka kulongoza.

² Nayali na miyaka makumi meli na jihano loyaluche kulongoza. Nakalongoza ako Yelusalemu kwa miyaka makumi meli na tisa. Mayake nayali yochemigwa Abiya, mhinza wa Sekaliya.

³ Nakadita ganojile hali Mkulu Nguluwi, kota vyoyaditile Daudi, sekulu wa heye.

⁴ Nakahawifya honhu ha kufugamila milungu na kubenanga jimalukolo na kutemanga mizengo ja Ashela. Nakatulanga lila limalukolo lya izoka lya shaba ligongomanyigwe na Musa, liwele nalyali lichemigwa Nahushitani, kwa vila mbaka mhela awo wanhu wa Isilaeli nawali wolifunyizila ubani.

⁵ Hesekiya nayali yochitumbila kwa Mkulu Nguluwi, Nguluwi wa Isilaeli. Nakwali haduhu mndewa yunji wa kiwhana na heye hali wandewa wa Yuda, wamlongole ama woyile hamba.

⁶ Nakelumba na Mkulu Nguluwi, halechile kumuwinza ne kubatilila mizilo ja Mkulu Nguluwi joyampele Musa.

⁷ Mkulu Nguluwi nayali hamwe na Hesekiya na chila mbuli yaiditile nailutilila goya. Nakambelenhuka mndewa wa Ashulu, hamkolele mijito.

⁸ Nakawatowa Wafilisti mbaka kufika kuli muji wa Gasa na honhu hake heng'ha. Nakavitowa vijiji mbaka kuli miji jiwele na ngome.

⁹ Kuli mwaka wa kane wa ulongozi wa mndewa Hesekiya, uwele nawali mwaka wa saba wa Hosheya, mwana wa Ela, mndewa wa Isilaeli, Shalimanesa, mndewa wa Ashulu, nakaluta kutowa muji wa Samaliya na kuuzunguluta kwa

wamizi.

¹⁰ Kuli kuduma kwa mwaka wa kadatu, Waashulu nawauhola muji wa Samaliya. Ahyo muji wa Samaliya nauholigwa kuli mwaka wa sita wa ulongozi wa mndewa Hesekiya, uwele nawali ndo mwaka wa tisa wa ulongozi wa Hosheya, mndewa wa Isilaeli.

¹¹ Mndewa wa Ashulu nakawahola wanhu wa Isilaeli kulawa Ashulu na kuwawika Hala habehi na lwanda lwa Haboli kuli mkowa wa Gosani na kuli miji ja Wamedi.

¹² Mbuli ayi nailawila kwa vila hawamhulichize Mkulu Nguluwi, Nguluwi wa hewo, ila nawali wabenile ilagano lya heye, gala geng'ha gawele Musa, chitumagwa wa Mkulu Nguluwi nayali yawalajize. Hawagahulichize ne kugebatilila.

*Waashulu wanguitowa Yelusalemu
(2 Mihela 32:1-19; Isaya 36:1-22)*

¹³ Kuli mwaka wa kumi na jine wa ulongozi wa mndewa Hesekiya, Senakelibu, mndewa wa Ashulu, nakajitowa na kujihola miji jeng'ha ja Yuda jiwele na ngome.

¹⁴ Lelo Hesekiya, mndewa wa Yuda, nakalajiza usenga kwa Senakelibu, mndewa wa Ashulu, ako Lakishi, yolonga, "Nandita wihe. Wuche kuli isi ya heni, nani ndokulipa choneche choulingugana kwa heni." Mndewa wa Ashulu nakamlonjela Hesekiya, mndewa wa Yuda yalavye kilo elufu tisa (9,000) za sendi na kilo miya tisa (900) za zahabu.

¹⁵ Lelo Hesekiya nakamha sendi zeng'ha ziwele kuli ng'handanda ya Mkulu Nguluwi na kuli ng'hano ya ng'handanda ya mndewa.

¹⁶ Mhela awo Hesekiya, mndewa wa Yuda, nakabadula zahabu yeng'ha iwele naigubika lwizi na fulemu za ng'handu ya Mkulu Nguluwi, nakamha mndewa wa Ashulu.

¹⁷ Hamba mndewa wa Ashulu nakawalajiza wakulu wadatu hamwe na wamizi wenji kulawa Lakishi na kuluta kwa mndewa Hesekiya ako Yelusalemu. Nawaluta Yelusalemu na kwima habehi na chikolola cha ilamba lya Kuchanya, liwele nalizenjigwa kuli nzila ng'hulu ilinguluta kuli chalanza cha dobi.

¹⁸ Nawalajiza mndewa yachemigwe. Eliyakimu, mwana wa Hilikiya, yawele nayali yoilolela ng'handu ya mndewa na Shebuna, yawele nayali yalingwandika na Yowa, mwana wa Asafu, yalingwandika kukumbuchila, nawaluta kumbochela.

¹⁹ Yula chilongozi mkulu wa wamizi nakawalonjela, "Mumlonjele Hesekiya, ahi ndo vyoyalingulonga mndewa mkulu, mndewa wa Ashulu, 'Kwangitumbila choni?"

²⁰ Kwangulonga kuna majesa na mong'ho wa wamizi, ila kwangulonga hela. Kwangitumbila kwa whaani mbaka nakumbelenhuka?

²¹ Ulole lelo, kwangitumbila ako Misili, ng'weku yila ya idenje lituliche, liwele lyanguuhomaga na kuulumiza moko wa munhu wone kolyegamila. Ahyo ndo vyoyawele Falao, mndewa wa Misili, kwa weng'ha walingitumbila kwa heye.'

²² "Ila wone mndonjele, 'Twangitumbila kwa Mkulu Nguluwi, Nguluwi wa hetwe.' Mvizele kota ndo yuyo Nguluwi yawele Hesekiya nakahawifya honhu hake ha kufugamila milungu na honhu

hake ha kufunyizila ubani na kuwalonjela wanhu wa Yuda na wanhu wa Yelusalemu wafugame hali honhu ha kulavila nhambiko hawele ako Yelusalemu.

²³ Lelo, muye mikundize na mkulu wa heni, mndewa wa Ashulu, nani ndowapa hemwe falasi elufu mbili, ila ndanguvizela kota mwahela wakwina falasi wa kuhega.

²⁴ Moweza ndaze kumsumya chilongozi ne yumwe yawele mdodo hali vilongozi wa mkulu wa heni, kuno mwangitumbila kuli isi ya Misili kwa mituka ja ngondo na wakwina falasi?

²⁵ Mzidi wa ago, ndaze, mwangijesa kota nam-buya kuitowa na kuhadumya honhu hano ne kulajizwa na Mkulu Nguluwi? Mkulu Nguluwi yuye ndo yandajize kuitowa na kuidumya isi ayi.”

²⁶ Hamba Eliyakimu, mwana wa Hilikiya na Shebuna na Yowa, nawamlonjela ayo chilongozi wa wamizi, “Dedede, ulongase na hetwe vitumagwa wa hegwe kwa ndonga ya Chialamu, kwa vila twanguizela. Uleche kulongasa na hetwe kwa Chiebulaniya, kwa vila wanhu wawele kuli lukanzi wanguhulichiza.”

²⁷ Ila yula chilongozi wa wamizi nakawalonjela, “Ndaze, mkulu wa heni nakandajiza kulavya usenga awu kwa mkulu wa hemwe na kwa hemwe hela? Nakandajiza kahi kwa wanhu walingikalisa kuli lukanzi, wawele woganigwa kulya midohe ja hewo wawo na kunwa mitunzi ja hewo wawo.”

²⁸ Hamba ayo chilongozi wa wamizi nakema na kulonga kwa Chiebulaniya, “Mhulichize ulonzi wa mndewa mkulu, mndewa wa Ashulu!

²⁹ Kangulonga kota mleche kukunda Hesekiya yawahade hemwe, kwa vila howeza kuwalohola kulawa mmoko mwa heye.

³⁰ Mleche kukunda Hesekiya yawahade hemwe leka mitumbile kwa Mkulu Nguluwi kwa kuwalonjela, 'Mkulu Nguluwi kotulohola na muji awu hauwichigwa mmoko mwa mndewa wa Ashulu.'

³¹ Mleche kumhulichiza Hesekiya, kwa vila mndewa wa Ashulu kangulonga kota mihanyise na heye na miwiche hali ulongozi wa heye. Hamba chila yumwe kolya kulawa kuli mzabibu wa heye na mtini wa heye yuye na kunwa mazi kulawa kuli ideho lya heye yuye,

³² mbaka aho hamba hoyokuya kuwahilika kutali kuli isi kota ayi ya hemwe, isi iwele na nyhule na divai na mibumunda na migunda ja zabibu na mizeituni na hanombwa, leka mikale mleche kubagama. Mleche kumhulichiza Hesekiya hoyowahada hoyolonga kota Mkulu Nguluwi kowalohola hemwe.

³³ Ndaze, kabaho mlungu wa wanhu wa isi yoneche yawele nakawalohola kulawa mmoko mwa mndewa wa Ashulu?

³⁴ Jakohi milungu ja Hamati na Alipadi? Jakohi milungu ja Sefalivaimu na Hena na Iva? Ndaze, najiulohola muji wa Samaliya kulawa mmoko mwa heye?

³⁵ Mlungu wachi hali milungu jeng'ha ja isi azi yawele nakailohola isi ya heye mmoko mwa mndewa wa Ashulu? Ahyo Mkulu Nguluwi howeza kuulohola muji wa Yelusalemu kulawa mmoko mwa heni."

³⁶ Ila wala wanhu nawenyamalila, hawedichile chinhu choneche, kwa vila mndewa Hesekiya nayali yawalajize, “Mleche kumwidichila.”

³⁷ Hamba Eliyakimu, mwana wa Hilikiya, yawele nayali yoilolela ng'handu na Shebuna yalingwandika kukumbuchila na Yowa, mwana wa Asafu, yalingwandika, nawaluta kwa Hesekiya kuno mivalo ja hewo jidaduligwe kwa masinzo na kumlonjela ulonzi uwele chilongozi mkulu wa wamizi woyaulonjile.

19

Hesekiya kangulanda utanzi kwa Mkulu Nguluwi
(Isaya 37:1-7)

¹ Mndewa Hesekiya loyahuliche mbuli azo, nakadadula mivalo ja heye na kuvala mivalo ja igunila kwa masinzo, nakenjila kuli ng'handu ya Mkulu Nguluwi.

² Nakawalajiza Eliyakimu, yawele nayali yoilolela ng'handu ya mndewa na Shebuna, yalingwandika na vilongozi wa watambika, weng'ha wawele wavalile mivalo ja migunila, walute kwa mloli Isaya, mwana wa Amosi.

³ Nawamlonjela, “Awu ndo usenga kulawa kwa Hesekiya, ‘Lehano ndo zuwa lya magazo na lya kung'hanuchilwa na lya soni, kota vila mhela wana vyowowa habehi kupondigwa na haduhu mong'ho wa kuwaponda.”

⁴ Hanji Mkulu Nguluwi, Nguluwi wa hegwe nakauhulika ulonzi wa chilongozi wa wamizi, yawele mkulu wa heye, mndewa wa Ashulu, nakamlajiza kumbeza Nguluwi yawele

mkomu. Mkulu Nguluwi, Nguluwi wa hegwe, komng'hanuchila. Ahyo ulande kwa chiwalo cha wanhu wasigale.' ”

⁵ Lelo vitumagwa wa mndewa Hesekeya lowafichile kwa Isaya,

⁶ Isaya nakawalonjela, “Mkulu Nguluwi kangu-longa, ‘Uleche kudumba kwa ulonzi wouuhuliche, wula ulonzi uwele vitumagwa wa mndewa wa Ashulu waulonjile kundiga heni.

⁷ Ulole! Ndomuwichila mndewa muhe umwenga mgati mwake leka hoyohulika usenga umwenga, kohiluka kuli isi ya heye yuye, nani ndomdita yakopoligwe hala kwa ipanga.’ ”

⁸ Chilongozi wa wamizi loyahuliche kota mndewa wa Ashulu nakoka Lakishi, nakahiluka na kumfika mndewa youtowa muji wa Libuna.

⁹ Lelo mndewa Senakelibu nakahulika kota Tilihaka, Mkushi, mndewa wa Misili nayali yoluta kitowa na heye. Ahyo nakawalajiza kahi wasenga kwa Hesekeya yolonga,

¹⁰ “Mumlonjele Hesekeya, mndewa wa Yuda, ‘Uleche kitumbila kwa Nguluwi wa hegwe hoyolonga kota Yelusalemu haiwichigwa mmoko mwa mndewa wa Ashulu.

¹¹ Ndikomya hegwe nakuhulika zila mbuli zowaziditile wandewa wa Ashulu kuli isi zeng'ha, wowadumya ng'hatu. Ndaze, hegwe koloholigwa?

¹² Ndaze, ajo milungu ja wanhu wa isi wawele nawadumigwa na wasekulu wa heni, milungu ja Gosani na Halani na Lesefu na ja wanhu wa Edeni wawele nawali wochikala ako Telasali, najiweza kuwalohola?

13 Wakohi wandewa wa miji ja Hamati na Ali-padi na Sefalivaimu na Hena na wa Iva?’ ”

Kulanda kwa Hesekiya

14 Mndewa Hesekiya nakabochela baluwa kulawa kwa wasenga na kuisoma. Hamba nakaluta na kwinjila kuli ng'handanda ya Mkulu Nguluwi, naye nakaiwika hali Mkulu Nguluwi.

15 Hamba Hesekiya nakalanda hali Mkulu Nguluwi na kulonga, “Gwa Mkulu Nguluwi, Nguluwi wa Isilaeli, ulingikalisa kuli chigoda cha undewa hagati ha vilumbigwe viwele na mabawa, hegwe uliyeka ndo Nguluwi mchanya mwa undewa weng'ha wa kuli isi. Hegwe nakulumba isi na ulanga.

16 Gwa Mkulu Nguluwi, uwiche goya ikutu lya hegwe leka uhulichize, ugubule meho ga hegwe, gwa Mkulu Nguluwi leka wone, uhulichize ulonzi uwele Senakelibu nakalajiza kukuliga hegwe Nguluwi uwele mkomu.

17 Gwa Mkulu Nguluwi, ndikomya kota wandewa wa Ashulu nawawadumya wanhu wa isi azi na isi za hewo.

18 Nawajitoza milungu ja hewo kuli chiluli na kujidumya, kwa vila hajiwele milungu hebu, ila najali jimalukolo ja migodi na maganga jihongoligwe na moko ga wanhu.

19 Lelo, gwa Mkulu Nguluwi, Nguluwi wa hetwe, dedede utulohole, kulawa mmoko mwa Senakelibu, leka undewa weng'ha wa kuli isi uvizele kota hegwe uliyeka, gwa Mkulu Nguluwi, ndo Nguluwi.”

*Isaya kangulavya uloli kuwala kugwa kwa
Senakelibu
(Isaya 37:21-38)*

²⁰ Hamba Isaya, mwana wa Amosi, nakahilika usenga kwa Hesekiya, yolonga, “Mkulu Nguluwi, Nguluwi wa Isilaeli, kangulonga hino, ‘Nanyhulika kulanda kwa hegwe kuwala Senakelibu, mndewa wa Ashulu.

²¹ Awu ndo ulonzi wa Mkulu Nguluwi woyalonjile kuwala Senakelibu,
“‘Mhinza Yelusalemu, kangukuseka na kukubeza. Mhinza Siyoni* kangutigasa mutwi wa heye houbilima.

²² Whaani umbezile na kumliga?
Whaani youmng'hanuchile,
na kumnogolela meho kwa kidaya?
Ndo yula yawele Yelile wa Isilaeli!

²³ Kwa kukolela wasenga wa hegwe,
nakumliga ng'hatu Mkulu.
Nagwe nakulonga, “Kwa mituka ja heni minji ja kitowa ngondo,
nang'wina kuli vinhembenhembe vya vidunda,
mbaka kuli vinhembenhembe vya kuchanya ng'hatu vya Lebanoni.

Nandijigwisa mielezi jake jiwele
ng'wemang'wema,
na mibeloshi jake jinojile ng'hatu.
Nafika hali honhu ha heye hawele kutali ng'hatu,
vihulo vya heye vinojile ng'hatu.

²⁴ Nambawa mideho kuli isi za chijenzi,
na kunwa mazi ga chijenzi.

* **19:21 19:21** Siyoni Siyoni ndo itagwa linji lya muji wa Yelusalemu.

Nang'haza nzanda zeng'ha za Misili
kwa nzayo za magulu ga heni.”

25 “Ndaze, huhuliche?

Nanyamula kuwala mbuli ayi kulawa katali.
Mazuwa ga katali nandiiwika goya mbuli ayi,
lelo nandiidita ilawile kwa kukupa mong'ho,
wa kugalula miji jiwele na ngome kuwa mahame.

26 Wanhu wa miji ajo nawesilwa mong'ho,
nawatweguka nhumbula na kubasigwa soni.
Hewo nawali kota mizuchila kuli mgunda,
kota misolo jilihela mong'ho,
jilinguzuka mchanya mwa chinduwiko,
na kukala jing'hali kukula.

27 “Ila ndanguvizela vyoulingikalisa,
vyoulingulawa na vyoulingwinjila,
na kuzudila kwa hegwe kuwala heni.

28 Kwa chiwalo cha kuzudila kwa hegwe kuwala
heni
na kidaya kwa hegwe nakufika kuli makutu ga
heni,
ndowika ndowano ya heni kuli menyhelo ya
hegwe leka kukulongoza,
na lijamu lya heni kuli mlomo wa hegwe.
Ndokuhilusa kwa nzila yiyila yowuyile nayo.”

29 Isaya nakalutilila kumlonjela mndewa Hes-
ekiya, “Awu wowa ndo ulajilo kwa hegwe, gwa
Hesekiya. Mwaka awu na mwaka awo ulinguya
kolya chinhu chotile chiliyeka. Ila kuli mwaka
wa kadatu monyala na kubeta mbena, monyala
mizabibu na kulya mafuza gake.

³⁰ Wala wasigale kuli lukolo lwa Yuda wokonzeka na kuwa wenji kota vila igodi vyolilinguika mizabi jake kuli misanga na kulela mafuza mchanya.

³¹ Kwa vila kulawa Yelusalemu wokuya wasigale, ena ako kuli chidunda cha Siyoni kowa wanhu wachefu wasigale. Fihi ya Mkulu Nguluwi Yawele na Mong'ho ndo yokweneza mbuli ayi.

³² “Ahyo, Mkulu Nguluwi kangulonga hino kuwala mndewa wa Ashulu, ‘Hokwinjila kuli muji awu ne kuutowa msale ne kuwuyila kwa ngawo ne kuuzunguluta.

³³ Kohiluka kwa nzila yiyila yoyuyile na hokwinjila kuli muji awu.

³⁴ Ndowamila muji awu na kuulohola, kwa chiwalo cha nene baha na kwa chiwalo cha Daudi, chitumagwa wa heni.’ ”

³⁵ Lelo, nechilo yiyila mhilisi wa Mkulu Nguluwi nakaluta kuli kambi ya Ashulu na kuwakopola wanhu lachi imwe na elufu makumi nane na wahanu (185,000). Wayawo lowenuche hamitondo, nawajifika mitufi chila honhu.

³⁶ Lelo Senakelibu, mndewa wa Ashulu, nakabena kambi na kuka. Nakaluta Ninawi na kikala ako.

³⁷ Zuwa limwe Senakelibu loyawele yomfugamila mlungu wa heye Nisiloki, wana wa heye wawele ndo Adilameleki na Shaleseli, nawamkopola kwa ipanga na kubilimila kuli isi ya Alalati. Naye Esalihadoni, mwanage, nakawa mndewa honhu ha heye.

Kutamika na kusilwa utamwa kwa mndewa Hesekiya

(2 Mihela 32:24-26)

¹ Kuli mazuwa ago, Hesekiya nakatamika ng'hatu habehi kubagama. Mloli Isaya, mwana wa Amosi, nakaluta kwa heye na kumlonjela, “Ahi ndo vyoyalingulonga Mkulu Nguluwi, ‘Uwiche goya mbuli za hegwe kuli ng'handa ya hegwe, kwa vila kobagama.’ ”

² Hesekiya nakagalamchila ubanzi wa kuli lukanzi, nakamlanda Mkulu Nguluwi, yolongu,

³ “Lelo, gwa Mkulu Nguluwi, dedede ukumbuchile vyondikukolele mijito kwa kukundigwa na kwa nhumbula ya heni yeng'ha na kudita ganojile hali hegwe.” Hesekiya nakalila kwa usungu ng'hatu.

⁴ Isaya loyawele yang'hali bahala kuli lugagala lwa hagati, ulonzi wa Mkulu Nguluwi naumuyila na kumlonjela,

⁵ “Uhiluche ukamlonjele Hesekiya, chilongozi wa wanhu wa heni, ‘Heni Mkulu Nguluwi, Nguluwi wa sekulu wa hegwe Daudi, nanyhulika kulanda kwa hegwe na kugona mahozi ga hegwe. Ndowusa utamwa. Zuwa Iya kadatu kwaluchila lehano koluta kuli ng'handu ya Mkulu Nguluwi.

⁶ Lelo Ndokonjezela miyaka kumi na jihano kuli kikala kwa hegwe. Ndokulohola hegwe hamwe na muji awu kulawa mmoko mwa mndewa wa Ashulu na kuwamila muji awu kwa chiwalo cha heni na kwa chiwalo cha Daudi, chitumagwa wa heni.’ ”

⁷ Lelo Isaya nakalonga, “Mgongomanye mikwandi ja tini.” Nawo nawadita ahyo na kujiwika

kuli lipu, naye nakapona.

⁸ Hesekiya nayali nakamuuza Isaya, “Kowa na ulajilo wachi kota Mkulu Nguluwi kombusila utamwa na kota ndoluta kuli ng’handanda ya Mkulu Nguluwi kuli zuwa Iya kadatu kwaluchila lehano?”

⁹ Isaya nakamwidichila, “Uwu wowa ndo ulajilo wa Mkulu Nguluwi kwa hegwe, kota Mkulu Nguluwi kodita kota vyoyalagane. Ndaze, isisila lilute kumwando magulu kumi ama kumbele magulu kumi?”

¹⁰ Hesekiya nakamwidichila, “Ndo mbuli ya ubewe ng’hatu kwa isisila kuluta kumwando magulu kumi, kusinda kulidita lilute kumbele magulu kumi.”

¹¹ Mloli Isaya nakamlenda Mkulu Nguluwi, naye Mkulu Nguluwi nakalidita isisila lilute kumbele magulu kumi hali chikwinilo chizenjigwe na Ahasi.

*Wasenga kulawa Babuloni
(Isaya 39:1-8)*

¹² Mhela awo Melodaki-baladani, mwana wa Baladani, mndewa wa Babuloni, nakalajiza baluwa na ndolendole vihilikwe kwa Hesekiya, kwa vila nakahulika kota Hesekiya nayali yotamika.

¹³ Lelo Hesekiya nakawabochela wala wasenga na kuwalajila vinhu vyeng’ha viwele kuli ng’hano za heye, viwele ndo sendi na zahabu na vifunyhizi na mafuta ganojile na ng’hano ya vinhu vya kitowa ngondo na vyeng’ha viwele kuli ng’hano za heye. Hakuwele na chinhu choneche chiwele kuli ng’handanda yake ya chiundewa ama kuli undewa

wake weng'ha chiwele Hesekiya nayali hawalajile.

¹⁴ Hamba mloli Isaya nakaluta kwa mndewa Hesekiya na kumuuzwa, “Wanhu awa nawalonga choni na wangulawa kofi?” Naye Hesekiya nakamwidichila, “Nawoya kulawa isi ya kutali. Nawalawa Babuloni.”

¹⁵ Mloli nakauza, “Nawona choni kuli ng'handu ya hegwe?” Naye Hesekiya nakedichila, “Nawona chila chinhu kuli ng'handu ya heni. Haduhu ne chinhu chiwele kuli ng'hano za heni, chiwele siwalajile.”

¹⁶ Isaya nakamlonjela Hesekiya, “Uhulichize ulonzi wa Mkulu Nguluwi.

¹⁷ Ulole, mazuwa ganguya, vinhu vyeng'ha viwele kuli ng'handu ya hegwe ya chiundewa na vinhu vyeng'ha viwele wasekulu wa hegwe nawaviwika mbaka mhela awu, vyohilikwa Babuloni. Haduhu ne chinhu chosigala. Mkulu Nguluwi kangulonga.

¹⁸ Wamwe wa walelwa wa hegwe, kulawa kuli lukuli lwa hegwe, wawele wopondigwa hamba, wohilikwa kutali na kubasigwa soni kwa kuwa vitumagwa kuli ng'handu ya mndewa wa Babuloni.”

¹⁹ Hesekiya nakamwidichila Isaya, “Ulonzi wa Mkulu Nguluwi woulonjile unoga.” Nakelonjela nhumbula kwa vila nayali yochijesa, “Lekachoni ileche kuwa na kikala goya na kwamilwa kuli mazuwa geng'ha ga kikala kwa heni?”

*Kuduma kwa ulongozi wa Hesekiya
(2 Mihela 32:32-33)*

²⁰ Mbuli zinji za ulongozi wa Hesekiya na mbuli za heye zeng'ha zilinguluta goya na ndaze vyoyagongomanye ilamba na chikolola chiwele nachigala mazi kuli muji, nagandichigwa kuli chitabu cha kukumbuchila kwa wandewa wa Yuda.

²¹ Hesekiya nakabagama, Manase, mwana wa heye, nakalongoza honhu ha heye.

21

Manase kangulongoza Yuda

¹ Manase nayali na miyaka kumi na mili loyaluche kulongoza. Nakalongoza ako Yelusalemu kwa miyaka makumi gahano na jihano. Mayake nayali yochemigwa Hefusiba.

² Nakadita gehile hali Mkulu Nguluwi kwa kuwinza vihendo vihile vya wanhu wa isi wawele Mkulu Nguluwi nayali yawawinjile hali Waisi-laeli.

³ Kwa vila nakahagongomanya kahi honhu ha kufugamila milungu hawele Hesekiya, mhaza wa heye nayali yahabomole. Nakahagongomanya kahi honhu ha kulavila nhambiko ha Baali na mizengo ja Ashela, kota Ahabu, mndewa wa Isi-laeli vyoyaditile. Nakavifugamila vinhu vyeng'ha vya kuli ulanga.

⁴ Nakazenga honhu ha kulavila nhambiko kuli ng'handanda ya Mkulu Nguluwi, honhu hawele Mkulu Nguluwi nayali yalonjile, "Hali Yelusalemu ndoliwika Itagwa lya heni."

⁵ Kuli lugagala lweng'ha lwa ng'handanda ya Mkulu Nguluwi, nakazenga honhu ha kulavila nhambiko kwa chiwalo cha vinhu vyeng'ha vya kuli ulanga.

⁶ Nakamlavya mwanage kota nhambiko ya kulakazwa kuli chiluli. Nakadita uhawi na kulagula na kuluta kulanda utanzi kwa walaguzi na kulonga na wanhu walingulongasa na mi-hoka. Nakadita gehile ng'hatu hali Mkulu Nguluwi, nakamzudiza.

⁷ Nakalihola limalukolo lya Ashela lyoyalihongole na kuliwika kuli ng'handa, iwele Mkulu Nguluwi nayali yawalonjele Daudi na Solomoni, mwanage, “Kuli ng'handa ayi na kuli Yelusalemu yondiihagule kulawa kuli nhanzi zeng'ha za Isilaeli, ndoliwika Itagwa lya heni mazuwa gose.

⁸ Sigadita kahi magulu ga Waisilaeli galubelube kulawa kuli isi yondiwapele wasekulu wa hewo, wone wowa wololela kuli kudita chila chinhu chondiwajize na kikala kuli malajizo geng'ha gowapegwe na Musa, chitumagwa wa heni.”

⁹ Ila wanhu awa hawahulichize. Manase nakawajiliza, ahyo nawadita gehile ng'hatu kusinda gowaditile wanhu wa isi wawele Mkulu Nguluwi nayali yawadumye hali Waisilaeli.

¹⁰ Hamba Mkulu Nguluwi nakalonga kukolela vitumagwa wa heye waloli,

¹¹ “Mndewa Manase nakadita mbuli azi za kuzudiza, mbuli zihile ng'hatu kusinda zila zowaditile Waamoli walongole na nakailongoza Yuda kuli gehile kwa jimalukolo ja heye.

¹² Lelo, heni Mkulu Nguluwi, Nguluwi wa Isilaeli, ndokugala kudumya kukulu mchanya mwa Yelusalemu na Yuda mbaka makutu ga chila yumwe wone gohulika kuwala mbuli ayo gokwawa.

¹³ Ndoudumya muji wa Yelusalemu kota vila vyonditile kuli Samaliya na kwa mndewa Ahabu

na walelwa wa heye. Ndoyusa Yelusalemu kota munhu vyoyalinguhovuga chisaye na kuchigubika.

¹⁴ Ndowaleka awo wanhu wa uhalizi wa heni wasigale na kuwawika mmoko mwa wang'honyo wa hewo. Wosukulwa lufufu lwa hewo na kuholigwa na wang'honyo wa hewo weng'ha kota wapogozi.

¹⁵ Ndowaditila ago geng'ha kwa vila nawa-dita gehile hali heni na kunzudiza kwaluchila hala wasekulu wa hewo lowalawile Misili mbaka mhela awu.”

¹⁶ Mzidi wa ago, Manase kahi nakabohola danda nyinji ilihela nongwa, ahyo nakaimemeza danda Yelusalemu yeng'ha. Kahi nakawambuza wanhu wa Yuda kudita gehile hali Mkulu Nguluwi.

¹⁷ Madito ganji ga ulongozi wa Manase na geng'ha goyaditile na gehile ga heye geng'ha, navyandichigwa kuli chitabu cha kukumbuchila kwa wandewa wa Yuda.

¹⁸ Manase nakabagama na kutiligwa kuli kagunda ka ng'handu ya chiundewa ya heye yuye, kuli kagunda ka Usa. Amoni, mwanage nakawa mndewa honhu ha heye.

Mndewa Amoni kangulongoza Yuda

(2 Mihela 33:21-25)

¹⁹ Amoni nayali na miyaka makumi meli na meli loyaluche kulongoza. Nakalongoza kwa miyaka mili ako Yelusalemu. Mayake nayali yochemigwa Meshulemeti, mhinza wa Halusi, kulawa Yotiba.

²⁰ Nakadita wihe hali Mkulu Nguluwi, kota vila Manase, mhaza wa heye vyoyaditile.

²¹ Nakawinza nzila ya mhaza wa heye na kujikolela mijito jimalukolo jiwele mhaza wa heye nakajikolela mijito na kujifugamila.

²² Nakamleka Mkulu Nguluwi, Nguluwi wa wasekulu wa heye, hawinzile nzila za Mkulu Nguluwi.

²³ Hamba vitumagwa wa Amoni nawewika goya kumditila vibibi Amoni, nawamkopola kuli ng'handu ya heye.

²⁴ Hamba wanhu wa isi ya Yuda nawawakopola weng'ha wawele nawamkopola mndewa Amoni. Nawamditia Yosiya mwanage, yawe mndewa honhu ha heye.

²⁵ Madito ganji ga ulongozi wa Amoni na gala goyaditile, nagandichigwa kuli chitabu cha kukumbuchila kwa wandewa wa Yuda.

²⁶ Amoni nakatiligwa kuli kagunda ka Usa. Yosiya mwanage, nakawa mndewa honhu ha heye.

22

Yosiya kangulongoza Yuda (2 Mihela 34:1-2)

¹ Yosiya nayali na miyaka nane loyaluche kulongoza. Nakalongoza ako Yelusalemu kwa miyaka makumi gadatu na umwe. Mayake nayali yochemigwa Yedida, mhinza wa Adaya, mwenyeng'haye wa muji wa Bosikati.

² Yosiya nakadita mbuli zigoloche hali Mkulu Nguluwi na kuwinza nzila zeng'ha za mndewa Daudi, sekulu wa heye. Hagaluchile kuli kumoso ne kudilo.

Chitabu cha malajizo changoneka
(2 Mihela 34:8-28)

³ Kuli mwaka wa kumi na nane wa ulongozi wa heye mndewa Yosiya, nakamlajiza yalingwandika Shafani, mwana wa Asaliya, mwana wa Meshulamu, kuluta kuli ng'handanda ya Mkulu Nguluwi. Nakalonga,

⁴ “Ulute kwa mtambika mkulu Hilikiya na umlonjele yawaze zila sendi zigaligwe kuli ng'handanda ya Mkulu Nguluwi, ziwele wamizi wa kuli lwizi nawakongoza kulawa kwa wanhu.

⁵ Walonjele wawape wanhu wahaguligwe kujilolela mijito ja ng'handanda ya Nguluwi. Walonjele wanhu wano wawalipe wakola mijito walinguzenga kahi ng'handanda ya Mkulu Nguluwi,

⁶ wawele ndo walinguhongola vinhu vya mbawo na walinguzenga ng'handanda na walinguhongola maganga. Walonjele kahi wagule mbawo na maganga gahongoligwe kwa chiwalo cha kuzenga kahi ng'handanda ya Mkulu Nguluwi.

⁷ Wanhu walingulolela mijito ja kuzenga, waleche kulavya hisabu ya sendi zowapegwe kwa vila wangukola mijito kwa kukundigwa.”

⁸ Hamba Hilikiya, mtambika mkulu, nakamlonjela Shafani yalingwandika, “Nandichona chitabu cha malajizo kuli ng'handanda ya Mkulu Nguluwi.” Hilikiya nakamha Shafani chitabu chila, naye Shafani nakasoma malajizo gawelee amo.

⁹ Hamba Shafani, yalingwandika, nakaluta kwa mndewa na kumha mbuli ayo, yolongwa, “Vitu magwa wa hegwe nawalavya zila sendi ziwele nazali mgati mwa ng'handanda ya Mkulu Nguluwi na

kuwapa wanhu walingulolela mijito ja ng'handa ya Mkulu Nguluwi.”

¹⁰ Shafani nakamlonjela mndewa, “Mtambika Hilikiya nakamha chitabu achi.” Naye Shafani nakasoma malajizo gawele amo hali mndewa.

¹¹ Mndewa loyahuliche ulonzi wa chila chitabu cha malajizo, nakadadula mivalo ja heye kwa masinzo.

¹² Mndewa nakawalajiza mtambika Hilikiya na Ahikamu, mwana wa Shafani na Akiboli, mwana wa Mikaya na Shafani yalingwandika na Asaya, chitumagwa wa mndewa, yolonga,

¹³ “Mlute mkamuuze Mkulu Nguluwi kwa chiwalo cha heni na kwa chiwalo cha wanhu wani na kwa wanhu wa Yuda weng'ha, kuwala ulonzi wandichigwe kuli chitabu achi chiwele nachoneka. Ng'halazi ya Mkulu Nguluwi naing'hang'hala kwa chiwalo cha hetwe, kwa vila wasekulu wa hetwe hawauhulichize ulonzi wa chitabu achi. Hawaditile kwa kiwhana na gala geng'ha gandichigwe amu kuwala hetwe.”

¹⁴ Ahyo mtambika Hilikiya na Ahikamu na Akiboli na Shafani na Asaya, nawaluta kulongasa na mloli mdala, yalinguchemigwa Huluda, yawele nayali mche wa Shalumu, mwana wa Tikwa, mwana wa Halihasi, yalingulolela chihengo cha mivalo. Huluda nayali yochikala Yelusalemu kuli chijiji cha keli.

¹⁵ Lelo yula mloli mdala nakawalonjela kota Mkulu Nguluwi, Nguluwi wa Isilaeli kangulonga hino, “Mumlonjele ayo munhu yawele nakawalajiza hemwe kwa heni kota

¹⁶ ndokugala kudumya hali honhu hano na

kwa wanhu wake, kwa kiwhana na chila chinhu chandichigwe kuli chitabu acho, chisomigwe na mndewa wa Yuda.

¹⁷ Kwa vila nawandeka na kujifunyhizila ubani milungu na kunzudiza kwa jimalukolo jeng'ha jigongomanyigwe kwa mijito ja moko ga hewo, ng'halazi ya heni yokwaka mchanya mwa honhu aha, haiweza kuditigwa isindamale.

¹⁸ Ila mumlonjele mndewa wa Yuda kota

¹⁹ kwa vila nhumbula ya hegwe nayali ya kuhulichiza na kunyenyetela hali heni Mkulu Nguluwi, louhuliche londonjile kuwala honhu aha na kuwala wanhu wake, kota wanguganigwa kulechigwa wachiwa na kupanjilwa na kwa vila nakudadula mivalo ja hegwe na kulila hali heni Mkulu Nguluwi, nandikuhulika.

²⁰ Lelo ndokukungajiza hamwe na wasekulu wa hegwe, nagwe kotiligwa kwa kikala goya. Meho ga hegwe hagokona kudumya kweng'ha kuwele ndokugala hali honhu aha.” Ahyo nawahilika mbuli ayo kwa mndewa Yosiya.

23

Mndewa Yosiya kangulemeza kujifugamila jimalukolo

(2 Mihela 34:3-7; 29-33)

¹ Hamba mndewa Yosiya nakawachema na kuwakungajiza hali heye wasekulu weng'ha wa Yuda na wa Yelusalemu.

² Naye mndewa nakaluta kuli ng'handu ya Mkulu Nguluwi hamwe na wanhu weng'ha wa Yuda na wa Yelusalemu na watambika na waloli

na wanhu weng'ha wakulu na wadodo. Nakasoma ulonzi weng'ha wa chila chitabu cha ilagano chiwele nachoneka kuli ng'handanda ya Mkulu Nguluwi, kuno wanhu weng'ha wanguhulika.

³ Hamba mndewa nakema habehi na izengo na kudita kahi ilagano hali Mkulu Nguluwi, liwele ndo kumuwinza Mkulu Nguluwi na kibatilila mizilo ja heye na malajizo na kwamula kwa heye kwa nhumbula ya heye yeng'ha na muhe wa heye weng'ha, ahyo ndo kutawiza ulonzi wa ilagano ali wandichigwe kuli chitabu acho. Hamba wanhu weng'ha nawelumba kuli kudita ilagano alyo.

⁴ Hamba mndewa Yosiya nakamlajiza Hilikiya, mtambika mkulu na watambika watanzi wa heye na wamizi wa kuli lwizi, kulavya vinhu vyeng'ha kuli ng'handanda ya Mkulu Nguluwi, viwele navigongomanyigwa kwa chiwalo cha Baali na Ashela na kwa chiwalo cha vinhu vyeng'ha vya kuli ulanga. Nakavilakaza hanze ha Yelusalemu kuli migunda ja ibindi lya Kidiloni na kuhola mivu na kujihilika Beteli.

⁵ Hamba nakawawinga watambika weng'ha wahaguligwe na wandewa wa Yuda leka kufunyuza ubani kuli honhu ha kufugamila milungu kuli miji ja Yuda na jila jilinguzunguluta Yelusalemu, wawele ndo wala wafunyizile ubani kwa Baali na kwa isanya na kwa nyelezi na kwa vilundo vya nhondwe na vinhu vyeng'ha vya kuli ulanga.

⁶ Nakosa izengo lya Ashela kulawa kuli ng'handanda ya Mkulu Nguluwi na kulihilika kuli ibindi lya Kidiloni hanze ha Yelusalemu, nakalilakaza ako. Nakalibalasa mbaka mivu jake najiwa kota utimbo na nhimbwisi, hamba

nakajisambalula mchanya mwa vilaga vya wanhu wa hihi hela.

⁷ Nakabomola honhu ha kujifugamila milungu ha wang'hondwa walume wa kuli ng'handu ya Mkulu Nguluwi na honhu hawele wadala nawali wobota mipaziya kwa chiwalo cha Ashela.

⁸ Yosiya nakawegala watambika kulawa kuli miji jeng'ha ja Yuda na kuhadita honhu ha kufugamila milungu hawe hakokomoche, kwaluchila Geba mbaka Beeli-sheba, honhu heng'ha hawele watambika wa milungu nawafunyiza ubani. Nakahabomola honhu ha kufugamila milungu hawele hali lwizi lwa Yohua, chilongozi wa muji, luwele ubanzi wa kumoso mwa lwizi lwa muji.

⁹ Hanga watambika wa honhu ha kufugamila milungu hawakolile mijito hali honhu ha kulavila nhambiko ha Mkulu Nguluwi kuli Yelusalemu, ila nawalya mibumunda jilihela usaso jowapegwe na wang'holozawo wawele nawo kahi ndo watambika.

¹⁰ Hamba mndewa Yosiya nakahadita hawe hakokomoche honhu ha kufugamila milungu halinguchemigwa Tofeti kuli ibindi lya Hinomu, leka munhu yoneche yaleche kumlakaza kwa chiluli mwanage msongolo ama mhinza kota nhambiko ya mlungu Moleki.

¹¹ Kahi nakawosa kulawa kuli lwizi lwa ng'handu ya Mkulu Nguluwi wala falasi wawele mndewa wa Yuda nayali yawawichile chiuyeng'ha kwa chiwalo cha isanya. Nawali kuli lugagala habehi na chihengo cha mng'hangala yawele nayali yochemigwa Natani-meleki. Lelo

Yosiya nakajilakaza jila mituka jiwele najali jiwichigwe chiuyeng'ha kwa isanya.

¹² Nakahabomola kahi honhu ha kulavila nhambiko hawele wandewa wa Yuda nawali wahazenjile mchanya mwa chihengo cha kuchanya cha Ahasi na honhu ha kulavila nhambiko hawele nahazenjigwa na Manase kuli lugagala lwili lwa ng'handu ya Mkulu Nguluwi. Nakahondanga na kuchusa chila chilundo cha misanga na kuluta kuchitoza kuli ibindi lya Kidiloni.

¹³ Mndewa kahi nakahadita hawe hakokomoche honhu ha kufugamila milungu hawele ubanzi wa kolilawilaga isanya mwa Yelusalemu na ubanzi wa kusini mwa chidunda cha Kuwifya, hala honhu hawele Solomoni, mndewa wa Isilaeli, nayali yahazenjile kwa chiwalo cha Ashitaloti, mlungu izudizo lya Wasidoni na kwa chiwalo cha Kemoshi, mlungu izudizo lya Moabu na kwa chiwalo cha Milikomu, mlungu izudizo lya Waamoni.

¹⁴ Yosiya nakabena gala maganga ga kufugamilwa na kubenanga mizengo ja Ashela. Hamba nakahagubika honhu aho kwa mizeje ja wanhu.

¹⁵ Nakahabomola kahi honhu ha kulavila nhambiko hawele ako Beteli na honhu ha kufugamila milungu hawele nahazenjigwa na Yeloboamu, mwana wa Nebati, yawele nakawambuza Waisilaeli kudita gehile. Nakahalakaza kwa chiluli honhu aho ha kufugamila milungu na kuhabalasa mbaka nahawa nhimbwisi na kulilakaza izengo lya Ashela.

¹⁶ Hamba Yosiya nakalola aku na kula, loyavyonile vilaga viwele ako kuli chidunda, nakalajiza mizeje jilavigwe amo na kujilakaza mchanya mwa honhu ha kulavila nhambiko ha ako Beteli leka kuhadita honhu aho hawe hakokomoche. Mbuli ayi nailawila kwa kiwhana na ulonzi wa Mkulu Nguluwi ulonjigwe na munhu wa Nguluwi yawele nakalongola kulonga mbuli azi.

¹⁷ Hamba mndewa nakauza, “Chila chilaga chiwele na ilingo lya kukumbuchila chondilinguchona, ndo kwa chiwalo cha whaani?” Wanhu wa muji nawalonga, “Awu ndo ulajilo wa chilaga cha munhu wa Nguluwi yawele nakoya kulawa Yuda, yawele nakalonga kuwala honhu ha kulavila nhambiko ha ako Beteli, mbuli zizila zouziditile lehano.”

¹⁸ Naye nakalajiza, “Mchileche, mleche kuchidoliza. Mleche kumkundiza munhu yoneche kusa mizeje jake.” Lelo nawajileka mizeje jake hamwe na jila mizeje ja mloli yawele nakoya kulawa Samaliya.

¹⁹ Kota vyoyaditile ako Beteli, Yosiya nakahabomola na kuhadita hawe hakokomoche honhu ha kufugamila milungu, honhu hawele wandewa wa Isilaeli nawali wahazenjile mgati mwa miji ja Samaliya, hawele nahamzudiza Mkulu Nguluwi.

²⁰ Yosiya nakawadumula singo watambika wa honhu ha kufugamila milungu hali honhu ha hewo wawo ha kulavila nhambiko na kujilakaza mizeje ja wanhu mchanya mwake. Hamba nakahiluka Yelusalemu.

*Yosiya kanguidita mnvina ya Pasaka
(2 Mihela 35:1-19)*

²¹ Hamba mndewa nakawalajiza wanhu weng'ha yolonga, “Mdite mnvina ya Pasaka kwa chiwalo cha Mkulu Nguluwi, Nguluwi wa hemwe, kota vyoyandichigwe kuli chitabu achi cha ilagano.”

²² Mnvinu ya Pasaka naiditigwa goya kota vyoiditigwe na watagusa waweke nawailongoza Isilaeli kusinda kuli mhela weng'ha wa wandewa wa Isilaeli na wa Yuda.

²³ Ila kuli mwaka wa kumi na nane wa ulongozi wa mndewa Yosiya, mnvinu ya Pasaka naiditigwa kwa chiwalo cha Mkulu Nguluwi, ako Yelusalemu.

Mbuli zinji ziditigwe na Yosiya

²⁴ Mzidi wa ago, mndewa Yosiya nakawosa walaguzi wa midimu na wahawi na jimalukolo ja kulagulila na vinhu vyeng'ha viwele ndo izudizo, viwele navyoneka ako Yelusalemu na Yuda. Nakadita ahyo leka kweneza malajizo gandichigwe kuli chila chitabu chiwele mtambika Hilikiya, nakachona na kuchihola kulawa kuli ng'handu ya Mkulu Nguluwi.

²⁵ Haduhu mndewa yunji yawele nakamgana Mkulu Nguluwi kwa nhumbula ya heye yeng'ha na kwa muhe wa heye weng'ha na kwa mong'ho wa heye weng'ha kwa kiwhana na malajizo geng'ha ga Musa, kota mndewa Yosiya.

²⁶ Ila Mkulu Nguluwi hakulechile kuzudila kwa heye kwa wanhu wa Yuda, kwa chiwalo cha gala geng'ha gaweke Manase nakagadita na kumzudiza.

²⁷ Ahyo Mkulu Nguluwi nakalonga, “Ndowawinga wanhu wa Yuda hali heni kota vila vyonditile kwa wanhu wa Isilaeli. Ndoulema

wula muji wa Yelusalemu, muji wondiuhagule na ng'handanda ayi ya heni yomlinguichema ng'handanda ya Nguluwi, londonjile, 'Itagwa lya heni lyochikala amo.' ”

Kuduma kwa ulongozi wa Yosiya
(2 Mihela 35:20-36:1)

²⁸ Madito ganji ga Yosiya na gala geng'ha goyaditile, nagandichigwa kuli chitabu cha kukumbuchila kwa wandewa wa Yuda.

²⁹ Yosiya loyaweke mndewa, Falao Neko, mndewa wa Misili, nakaluta mbaka kuli lwanda lwa Eyufulate leka kumtanza mndewa wa Ashulu. Mndewa Yosiya nakaluta kitowa naye, ila Neko nakamtowa na kumkopola ako Megido.

³⁰ Vitumagwa wa heye nawaugala mtufi wake kuli mutuka wa ngondo kulawa Megido mbaka Yelusalemu, nawautila kuli chilaga cha heye yuye. Hamba wanhu wa isi nawamhola Yehoahasi, mwana wa Yosiya, nawambakaliza mafuta na kumuwika yawe mndewa honhu ha mhaza wa heye.

Yehoahasi kangulongoza Yuda
(2 Mihela 36:2-4)

³¹ Yehoahasi nayali na miyaka makumi meli na gadatu loyaluche kulongoza. Nakalongoza ako Yelusalemu kwa myezi jidatu. Mayake nayali yochemigwa Hamutali, mhinza wa Yelemiya, kulawa Libuna.

³² Yehoahasi nakadita wihe hali Mkulu Nguluwi, kota wasekulu wa heye vyowaditile.

³³ Falao Neko nakamuwoha kwa minyololo ako Libula kuli isi ya Hamati, leka yaleche kulutilila kulongoza ako Yelusalemu. Nakailajiza isi ya

Yuda ilavye kodi, kilo elufu zidatu na miya zine za sendi na kilo makumi gadatu na zine za zahabu.

³⁴ Falao Neko nakamdita Eliyakimu, mwana wa mndewa Yosiya, yawe mndewa honhu ha mhaza wa heye. Nakaligalula itagwa lya heye, kulawa Eliyakimu na kuwa Yehoyakimu. Ila nakamhola Yehoahasi na kumhilika Misili, naye nakabagama yawele kuko.

*Yehoyakimu kangulongoza Yuda
(2 Mihela 36:5-8)*

³⁵ Mndewa Yehoyakimu nakamha Falao Neko sendi na zahabu, ila nakaiwichila isi kodi leka yeneze goyalingugana Falao. Leka kudita ahyo, Yehoyakimu nakawalajiza wanhu wa isi ayo walavye kodi, iwele ndo sendi na zahabu, kwa kiwhana na vila vyowalingupata.

³⁶ Yehoyakimu nayali na miyaka makumi meli na jihano loyaluche kulongoza. Nakalongoza ako Yelusalemu kwa mhela wa miyaka kumi na umwe. Mayake nalyali yochemigwa Sebida, mhinza wa Pedaya, kulawa Luma.

³⁷ Yehoyakimu nakadita wihe hali Mkulu Ngu-luwi, kota wasekulu wa heye vyowaditile.

24

¹ Mhela wa ulongozi wa Yehoyakimu, Nebukadinesa, mndewa wa Babuloni nakaitowa isi. Yehoyakimu nakawa mpogozo wa heye kwa miyaka jidatu. Ila hamba nakagalula majesa ga heye na kumbelenhuka Nebukadinesa.

² Mkulu Ngu-luwi nakahilika vilundo vya Wababuloni na Waalamu na Wamoabu na Waamoni leka waitowe isi ya Yuda na kuiwifya,

kota ulonzi wa Mkulu Nguluwi woyaulonjile kwa kukolela vitumagwa wa heye waloli.

³ Ena, mbuli azi nazilawila ako Yuda kwa kiwhana na mzilo wa Mkulu Nguluwi, leka kuwosa hali heye kwa chiwalo cha gehile ga Manase goyaditile

⁴ na kwa chiwalo cha kubohola danda ilihela nongwa yoyaibohole. Mkulu Nguluwi hamlechele gehile goyaditile, kwa vila nakaimemeza Yelusalemu kwa danda ilihela nongwa.

⁵ Mbuli zinji za ulongozi wa Yehoyakimu na geng'ha goyaditile, nagandichigwa kuli chitabu cha kukumbuchila kwa wandewa wa Yuda.

⁶ Yehoyakimu nakabagama. Yehoyakini, mwanage, nakalongoza honhu ha heye.

⁷ Mndewa wa Misili halawile kahi kuli isi ya heye, kwa vila mndewa wa Babuloni nakaihola isi ya heye yeng'ha, kwaluchila kuli kazanda ka Misili mbaka kuli lwanda lwa Eyufulate.

*Yehoyakini kangulongoza Yuda
(2 Mihela 36:9-10)*

⁸ Yehoyakini nayali na miyaka kumi na nane loyaluche kulongoza. Nakalongoza ako Yelusalemu kwa mhela wa myezi jidatu. Mayake nayali yochemigwa Nehushata, mhinza wa Elinatani, kulawa Yelusalemu.

⁹ Nakadita wihe hali Mkulu Nguluwi kota vyoyaditile mhaza wa heye.

¹⁰ Mhela awo vilongozi wa Nebukadinesa, mndewa wa Babuloni, nawautowa muji wa Yelusalemu na kuuzunguluta.

¹¹ Mhela vilongozi lowawele nawauzunguluta muji, Nebukadinesa, mndewa wa Babuloni nakaluta Yelusalemu.

¹² Yehoyakini, mndewa wa Yuda na mayake na vitumagwa wa heye weng'ha, nawewika hali ulongozi wa Nebukadinesa. Kuli mwaka wa nane wa ulongozi wa mndewa wa Babuloni, nakamhola leka yawe mndewa.

¹³ Kota Mkulu Nguluwi vyoyalonjile, Nebukadinesa nakosa lufufu lweng'ha luwele kuli ng'handanda ya Mkulu Nguluwi na kuli ng'handanda ya chiundewa. Nakavihola vinhu vyeng'ha vya zahabu viwele Solomoni, mndewa wa Isilaeli, nayali yavigongomanye kwa chiwalo cha ng'handanda ya Mkulu Nguluwi.

¹⁴ Nakawahola wanhu weng'ha wa Yelusalemu na kuwahilika kuli isi ya chijenzi, wawele ndo vilongozi weng'ha na wanhu weng'ha wazidahe kitowa ngondo na wanhu wawele na uwanzi. Weng'ha nawali elufu kumi. Wanhu wawele wazunwa lukami ndo waliyeka wasigale kuli isi.

¹⁵ Nebukadinesa nakamhilika Yehoyakini mbaka Babuloni. Nakawahola kahi mayake mndewa na wache wa mndewa na vilongozi wa heye na wakulu wa isi. Awo weng'ha nakawalavya Yelusalemu na kuwahilika Babuloni.

¹⁶ Mndewa Nebukadinesa kahi nakawahola wanhu wazidahe kitowa ngondo wa Yuda elufu saba, hamwe na wawanzi na walingugongomanya vinhu vya chuma elufu imwe, awo weng'ha nawali na mong'ho wa kitowa ngondo.

17 Nebukadinesa nakamuwika Mataniya, mng'holoze mhaza wa Yehoyakini, leka yawe mndewa honhu ha Yehoyakini na kumchema itagwa linji, Sedekiya.

*Sedekiya kangulongoza Yuda
(2 Mihela 36:11-12; Yelemiya 52:1-3)*

18 Sedekiya nayali na miyaka makumi meli na umwe loyaluche kulongoza. Nakalongoza ako Yelusalemu kwa miyaka kumi na umwe. Mayake nayali yochemigwa Hamutali, mhinza wa Yelemiya, kulawa Libuna.

19 Nakadita wihe hali Mkulu Nguluwi kota vila vyoyaditile mndewa Yehoyakimu.

20 Mkulu Nguluwi nakawazudila ng'hatu wanhu wa Yelusalemu na Yuda, mbaka nakawawinga leka wawe kutali na heye.

Sedekiya nakambelenhuka mndewa wa Babuloni.

25

1 Kuli mwaka wa tisa wa ulongozi wa Sedekiya, kuli zuwa lya kumi lya mwezi wa kumi, Nebukadinesa, mndewa wa Babuloni, yawele na wamizi wa heye weng'ha, nakautowa muji wa Yelusalemu. Nakawika kambi ya heye hanze ha muji na kuuzunguluta muji na kuzenga vinhu vya kukwinila kuli lukanzi banzi zeng'ha, leka yenjile kuli muji.

2 Muji nauzungulutwa na wamizi mbaka mwaka wa kumi na umwe wa ulongozi wa mndewa Sedekiya.

³ Kuli zuwa lya tisa lya mwezi wa kane, lufemba nalung'ang'ala lukami kuli muji mbaka nakwali haduhu chilyo kwa chiwalo cha wanhu wake.

⁴ Hamba lukanzi lwa muji nalubomoligwa na wamizi weng'ha nawabilima. Nawoka na kulawa kuli muji nechilo, kwa kukolela kuli lwizi luwele hagati ha ng'hanzi mbili habehi na kagunda ka mndewa, hanga Wababuloni nawali wauzungu-lute muji. Nawabilima kulutila Alaba.

⁵ Ila wamizi wa Wakalidayo nawamuwinza mndewa na kumibata kuli ibalalika lya Yeliko, wamizi wa heye weng'ha nawasambaluka na kumleka.

⁶ Wakalidayo nawamhola mndewa na kumhili-ka kwa mndewa wa Babuloni ako Libula, kuli isi ya Hamati, naye nakamtagusa.

⁷ Nawawakopola wana wa Sedekiya hali heye. Hamba nakosa meho ga Sedekiya na kumuwoha kwa pingu za shaba na kumhilika Babuloni.

*Ng'handaya Nguluwi yangudumigwa
(Yelemiya 52:12-23)*

⁸ Kuli zuwa lya saba lya mwezi wa kahano wa mwaka wa kumi na tisa wa ulongozi wa Nebukadinesa, mndewa wa Babuloni, Nebusal-adani, mng'hangala wa wamizi wa Babuloni, yawele nayali yumwe wa vilongozi hali mndewa wa Babuloni, nakafika Yelusalemu.

⁹ Nakailakaza ng'handaya ya Mkulu Nguluwi na ng'handaya ya mndewa na ng'handaya zeng'ha za Yelusalemu. Chila ng'handaya ng'hulu nailakazwa.

¹⁰ Wamizi weng'ha wa Wakalidayo wawe-
le hamwe na chilongozi wa wamizi wa mndewa,

nawazibomola ng'hanzi ziwele naziuzunguluta muji wa Yelusalemu.

¹¹ Nebusaladani nakawahilika kuli isi ya chijenzi wanhu wasigale kuli muji, hamwe na wanhu wa hihi hela na wanhu wewichile hali ulongozi wa mndewa wa Babuloni.

¹² Ila yula chilongozi wa wamizi nakawaleka wamwe wa wala wanhu wa isi wawele ndo wazunwa ng'hatu leka wajilolele migunda ja mizabibu na migunda jinji.

¹³ Wababuloni nawajibena jila mizengo ja shaba na jila mituka ja shaba na lila ibiga likulu lya shaba, viwele vyeng'ha navyali kuli ng'handaja ya Mkulu Nguluwi. Ahyo nawaiholaa ayo shaba na kuihilika Babuloni.

¹⁴ Nawahola kahi viya na makoleo na mikasi ja kudumulila tambi na visaye na vinhu vyeng'ha vya shaba vilingukola mijito kuli ng'handaja ya Nguluwi.

¹⁵ Chilongozi wa wamizi walingumwamila mndewa, nakavihola kahi vila vifunyizi na vila visaye vya kumizila na vinhu vyeng'ha viwele navyali vigongomanyigwe kwa zahabu inojile ama sendi.

¹⁶ Shaba iwele nailawa kuli jila mizengo mili na yila ya ibiga na vila vibatililo vyusigwe, viwele Solomoni nayali yavigongomanye kwa chiwalo cha ng'handaja ya Mkulu Nguluwi, nayali na itunyo liwele haliweza kupimigwa.

¹⁷ Chila izengo nalyali na ulefu wa mita nane. Honhu ha shaba mchanya mwa izengo limwe hawele ndo itaji lyake, nahali na ulefu wa mita imwe na nusu na nahali hanoligwe kwa utan-

dawala na makomamanga ga shaba kuzunguluta kweng'ha. Lila izengo linji hamwe na utandawala wake naliwhana na lila lya mwaluko.

Wanhu wa Yuda wanguhilikwa Babuloni

¹⁸ Hamba Nebusaladani, chilongozi wa wamizi wa mndewa, nakawadita Selaya, mtambika mkulu na Sefaniya, mtambika wa keli hamwe na wamizi wadatu wa kuli lwizi, wawe wapogozi wa ngondo.

¹⁹ Hali wala wanhu wawele nawasigala kuli muji, nakamhola chilongozi wa walingitowa ngondo, hamwe na wanhu wahano walingumlonjela mndewa mbuli zilivinji. Nakamhola kahi yalingwandika yawele nayali yololela mijito ja kwandika wanhu wa isi walinguweza kitowa ngondo hamwe na wanhu wa heye makumi sita wawele nawalawa mgati mwa muji.

²⁰ Nebusaladani, chilongozi wa wamizi wa mndewa, nakawahola wanhu awo weng'ha na kuwahilika kwa mndewa wa Babuloni ako Libula.

²¹ Mndewa wa Babuloni nakawatowa na kuwakopola ako Libula, kuli isi ya Hamati. Ahyo wanhu wa Yuda nawaholigwa na kuhilikwa kuli isi ya chijenzi.

*Gedaliya kangulongoza Yuda
(Yelemiya 40:7-9; 41:1-3)*

²² Nebukadinesa, mndewa wa Babuloni, nakamhagula Gedaliya, mwana wa Ahikamu, mzukulu wa Shafani, yawe chilongozi wa wanhu weng'ha wa Yuda wawele nawasigala hala.

²³ Hamba vilongozi weng'ha wa wamizi, hamwe na wanhu wa hewo, lowahuliche kota mndewa wa Babuloni nakamhagula Gedaliya yawe chilongozi, nawaluta kwa Gedaliya ako Misipa. Wanhu awo nawali Ishimaeli, mwana wa Netaniya na Yohanani, mwana wa Kaleya na Selaya, mwana wa Tanumeti, Mnetofahi na Yesaniya, mwana wa Mmaaka, hamwe na wanhu wa hewo.

²⁴ Gedaliya nakelaha leka yawakangaze nhumbula hewo na wanhu wa hewo. Nakalonga, “Mleche kuwadumba wang'hangala wa Wakalidayo. Mikale kuli isi na kumkolela mijito mndewa wa Babuloni, yowa goya kwa hemwe.”

²⁵ Ila kuli mwezi wa saba, Ishimaeli, mwana wa Netaniya, mzukulu wa Elishama, yawele nayali wa lululo wa chiundewa, nakaluta kwa Gedaliya hamwe na wanhu kumi, nakamtowa na kumkopola Gedaliya na wanhu wa Yuda, hamwe na Wakalidayo wawele hamwe na heye ako Misipa.

²⁶ Logakolile ago, wanhu weng'ha kwaluchila mdodo lukami mbaka yawele mkulu lukami, hamwe na wakulu wa wamizi, nawabilimila Misili kwa kuwadumba Wababuloni.

*Yehoyakini kangulawa mchinweng'ho
(Yelemiya 52:31-34)*

²⁷ Kuli mwaka wa makumi gadatu na saba kulawa Yehoyakini, mndewa wa Yuda, loyahilikwe kuli isi ya chijenzi, kuli zuwa lya makumi meli na saba lya mwezi wa kumi na mbili, Evilimelodaki, mndewa wa Babuloni, loyaluche ku-

longoza, nakamlechela yelejehe Yehoyakini, mndewa wa Yuda kulawa mchinweng'ho.

²⁸ Nakalongasa naye kwa uliholile na kumha chigoda cha lutogo kusinda wandewa wanji wawele nawali hamwe na heye ako Babuloni.

²⁹ Ahyo, Yehoyakini nakavula mivalo ja heye ja mchinweng'ho. Kuli mazuwa ga heye geng'ha ga kikala kwa heye, nakalya kuli chisaga cha mndewa.

³⁰ Yehoyakini nakapegwa na mndewa vinhu vyoyalinguganigwa kupegwa chila zuwa kuli ukomu wa heye weng'ha.

**Ilagano Iya Katali, Ilagano Linyale kwa
Wanhu Weng'ha
Portions of the Holy Bible in the Vidunda language of
Tanzania**

copyright © 2014 Pioneer Bible Translators

Language: Vidunda

Translation by: Pioneer Bible Translators

The New Testament in Vidunda

This translation, published by Pioneer Bible Translators and The Word for the World, was published in 2014.

If you are interested in obtaining a printed copy, please contact www.pioneerbible.org.

**Old Testament Books Copyright 2018 Pioneer
Bible Translators**

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution Share-Alike license 4.0.

You have permission to share and redistribute this Bible translation in any format and to make reasonable revisions and adaptations of this translation, provided that:

You include the above copyright and source information.

If you make any changes to the text, you must indicate that you did so in a way that makes it clear that the original licensor is not necessarily endorsing your changes.

If you redistribute this text, you must distribute your contributions under the same license as the original.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

Note that in addition to the rules above, revising and adapting God's Word involves a great responsibility to be true to God's Word. See Revelation 22:18-19.

2025-07-09

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 9 Jul 2025 from source files dated 9 Jul 2025

c584e819-507e-56ab-bbd8-53371c39d20d